301

a) Ainakin yksi kulma yli 180°.

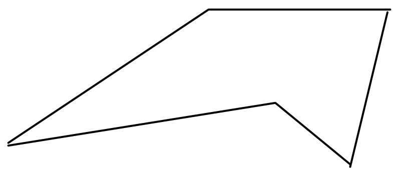

kovera viisikulmio

b) Kaikki kulmat ovat alle 180°.

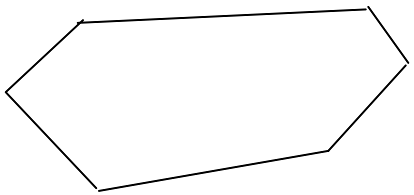

kupera kuusikulmio

302

Nelikulmion kulmien summa on $(4-2)\cdot 180^\circ = 360^\circ$.

a) $90^\circ + 190^\circ = 280^\circ < 360^\circ$, joten nelikulmio on olemassa.

Hahmotellaan kuvaaja, johon lävistäjät on piirretty katkoviivalla.

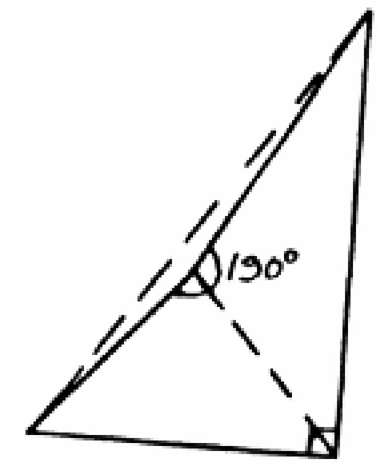

b) $155^\circ + 205^\circ = 360^\circ$, joten ei ole olemassa nelikulmiota, jossa olisi 155° ja 205° kulmat.

Vastaus a) on b) ei ole

303

a)

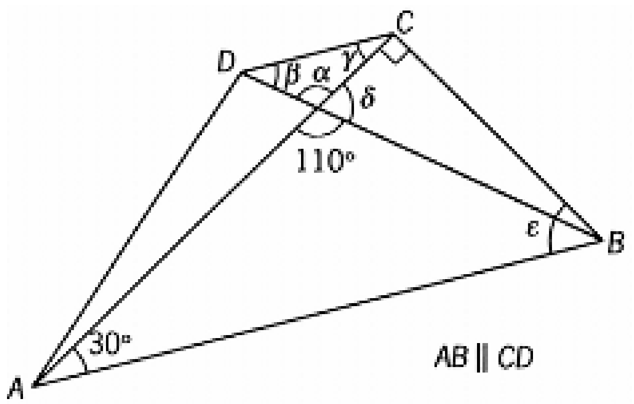

$\alpha = 110^\circ$ | ristikulmat

$\delta = 180^\circ - \alpha$ | vieruskulmat

$\delta = 180^\circ - 110^\circ$

$\delta = 70^\circ$

$\gamma = 30^\circ$ | samankohtaiset kulmat ja $AB \parallel CD$

$\beta = 180^\circ - \alpha - \gamma$ | kolmion kulmien summa

$\beta = 180^\circ - 110^\circ - 30^\circ$

$\beta = 40^\circ$

$\varepsilon = 180^\circ - 90^\circ - 30^\circ$ | kolmion kulmien summa

$\varepsilon = 60^\circ$

b)

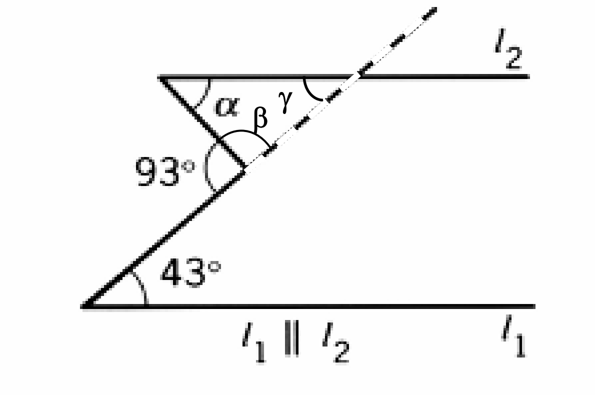

$\beta = 180^\circ - 93^\circ = 87^\circ$ | oikokulma

$\gamma = 43^\circ$ | samankohtaiset kulmat ja $l_1 \parallel l_2$

$\alpha + \beta + \gamma = 180^\circ$ | kolmion kulmien summa

$\alpha = 180^\circ - \beta - \gamma$

$\alpha = 180^\circ - 87^\circ - 43^\circ$

$\alpha = 50^\circ$

Vastaus a) $\alpha = 110^\circ$, $\beta = 40^\circ$, $\gamma = 30^\circ$, $\delta = 70^\circ$ ja $\varepsilon = 60^\circ$

b) $\alpha = 50^\circ$

304

$CA \parallel DE$

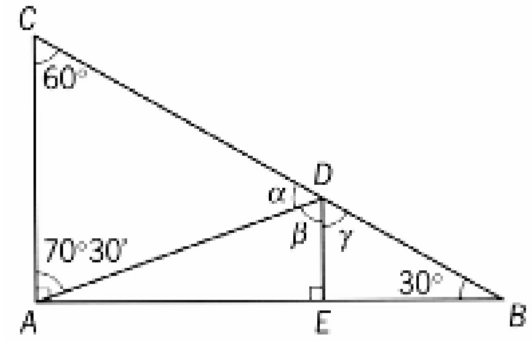

$\gamma = 180^\circ - 90^\circ - 30^\circ$ | suorakulmainen kolmio EBD

$\gamma = 60^\circ$

Toisin

$\gamma = 60^\circ$ | samankohtaiset kulmat ja $CA \parallel DE$

$\beta = 70^\circ\ 30'$ | samankohtaiset kulmat ja $CA \parallel DE$

$= 70^\circ + \left(\frac{30}{60}\right)^\circ$

$= 70,5^\circ$

$\alpha = 180^\circ - \beta - \gamma$ | oikokulma eli $\alpha + \beta + \gamma = 180^\circ$

$= 180^\circ - 70,5^\circ - 60^\circ$

$= 49,5^\circ$

Vastaus $\alpha = 49,5^\circ,\ \beta = 70,5^\circ,\ \gamma = 60^\circ$

305

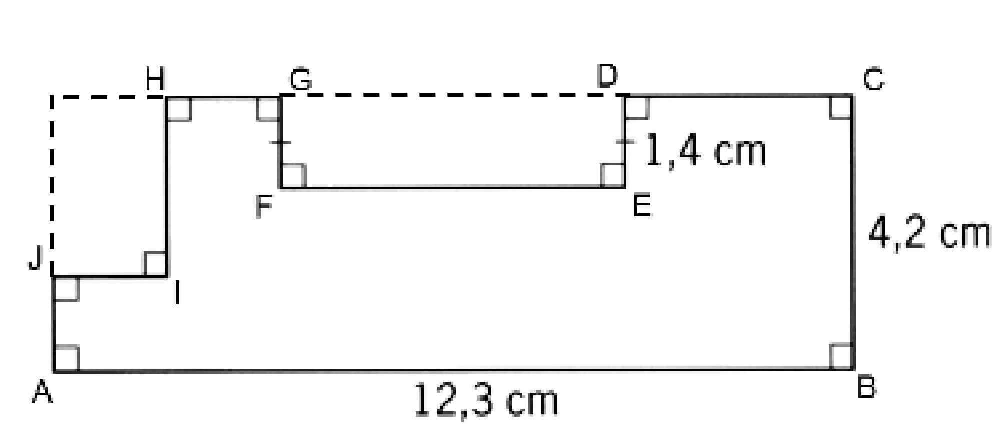

$AJ + IH = BC = 4,2$ cm

$JI + HG + FE + DC = AB = 12,3$ cm

$FG = ED = 1,4$ cm

Monikulmion $ABCDEFGHIJ$ piiri on

$$p = 2 \cdot 12,3 \text{ cm} + 2 \cdot 4,2 \text{ cm} + 2 \cdot 1,4 \text{ cm} = 35,8 \text{ cm}$$

Vastaus 35,8 cm

306

Esimerkiksi

a)

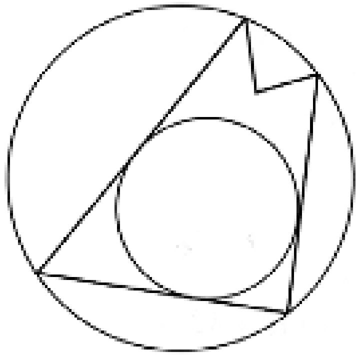

b)

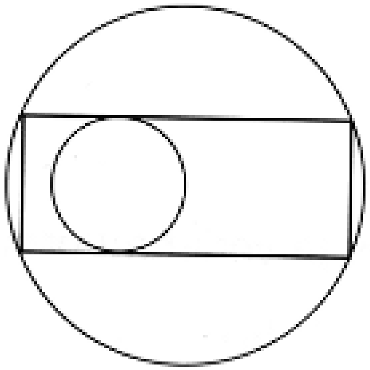

c)

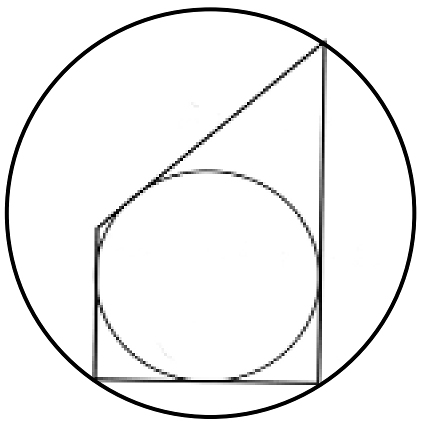

307

a) $745\,600\,000 \text{ mm} = \dfrac{745\,600\,000}{1\,000\,000} \text{ km}=745{,}6 \text{ km}$

b) $6{,}37 \cdot 10^6 \text{ m} = \dfrac{6{,}37 \cdot 10^6}{1\,000} \text{ km} = 6{,}37 \cdot 10^{6-3} \text{ km} = 6370 \text{ km}$

c) $0{,}0146 \text{ m} = 0{,}0146 \cdot 100 \text{ cm} = 1{,}46 \text{ cm}$

d) $3\,050 \cdot 10^{-4} \text{ km} = 3\,050 \cdot 10^{-4} \cdot 1\,000 \text{ m} = 3\,050 \cdot 10^{-1} \text{ m} = 305 \text{ m}$

e) $1\,234\,000\,000 \text{ mm}^2 = \dfrac{1\,234\,000\,000}{1\;0^8} \text{ a} = 1234 \cdot 10^{-2} \text{a} = 12{,}34 \text{ a}$

f) $273{,}8 \cdot 10^7 \text{ cm}^2 = \dfrac{273{,}8 \cdot 10^7}{10^8} \text{ ha} = 273{,}8 \cdot 10^{7-8} \text{ ha} = 27{,}38 \text{ ha}$

g) $0{,}000\,0567 \text{ km}^2 = 0{,}000\,0567 \cdot 10^6 \text{ m}^2 = 56{,}7 \text{ m}^2$

h) $184{,}6 \cdot 10^{-4} \text{m}^2 = 184{,}6 \cdot 10^{-4} \cdot 10^4 \text{cm}^2 = 184{,}6 \text{ cm}^2$

i) $5\,600 \text{ ml} = 5\,600 \cdot 10^{-3} \text{ l} = \dfrac{5\,600}{1\,000} \text{ l} = 5{,}6 \text{ l}$

j) $1 \text{ l} = 1 \text{ dm}^3$

k) $1\,000 \text{ l} = 1\,000 \text{ dm}^3 = \dfrac{1\,000}{1\,000} \text{ m}^3 = 1 \text{ m}^3$

l) $60\,000 \text{ cl} = 600\,000 \text{ ml} = 600\,000 \text{ cm}^3 = \dfrac{600\,000}{1\,000\,000} \text{ m}^3 = 0{,}6 \text{ m}^3$

m) $3\,345 \cdot 10^9 \text{ dl} = 3\,345 \cdot 10^8 \text{ dm}^3 = \dfrac{3\,345 \cdot 10^8}{10^{12}} \text{ km}^3 = 0{,}3345 \text{ km}^3$

n) $12{,}46 \cdot 10^8 \text{ mm}^3 = 12{,}46 \cdot 10^8 \cdot 10^{-9} \text{ m}^3 = 1{,}246 \text{ m}^3$

0) $1079{,}6 \cdot 10^{-7} \text{m}^3 = 1079{,}6 \cdot 10^{-7} \cdot 10^6 \text{ cm}^3 = 107{,}96 \text{ ml}$

308

a) Lävistäjien lukumäärä on $\frac{8\cdot(8-3)}{2}=20$.

b) Kulmien summa on $(8-2)\cdot 180^\circ = 1080^\circ$

Vastaus a) 20 b) 1080°

309

a) Merkitään sivujen määrää kirjaimella *n*.

Saadaan yhtälö

$$\begin{aligned}(n-2)\cdot 180^\circ &= 3600^\circ \quad \Big| :180^\circ\\ n-2 &= 20\\ n &= 22\end{aligned}$$

b) Merkitään sivujen määrää kirjaimella *n*.

Saadaan yhtälö

$$\begin{aligned}(n-2)\cdot 180^\circ &= 1890^\circ \quad \Big| :180^\circ\\ n-2 &= 10{,}5\\ n &= 12{,}5 \notin \mathbb{N}\end{aligned}$$

Vastaus a) 22 sivua b) ei ole

310

Olkoon n $(n \geq 3)$ monikulmion sivujen lukumäärä.

Saadaan yhtälö

$$\begin{aligned}\frac{n(n-3)}{2} &= 65 \quad \Big| \cdot 2\\ n(n-3) &= 130\\ n^2-3n-130 &= 0\end{aligned}$$

$$n=\frac{3\pm\sqrt{(-3)^2-4\cdot 1\cdot(-130)}}{2\cdot 1}=\frac{3\pm 23}{2}$$

$n=-10$ tai $n=13$ $\quad \Big| n \geq 3$

ei kelpaa kelpaa

Vastaus Monikulmiossa on 13 sivua.

311

Olkoon $n\ (n \geq 3)$ monikulmion sivujen lukumäärä.
Saadaan epäyhtälö

$$\frac{n(n-3)}{2} \leq 9 \qquad \Big| \cdot 2(>0)$$

$$n^2 - 3n \leq 18$$

$$n^2 - 3n - 18 \leq 0$$

Nollakohdat:

$$n^2 - 3n - 18 = 0$$

$$n = \frac{3 \pm \sqrt{9 - 4 \cdot 1 \cdot (-18)}}{2} = \frac{3 \pm 9}{2}$$

$$n = -3 \text{ tai } n = 6$$

Kuvaaja:

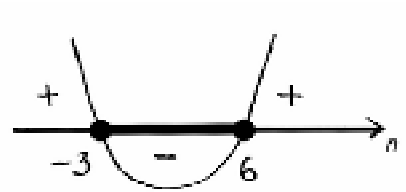

Epäyhtälö toteutuu, kun $-3 \leq n \leq 6$,

Koska $n \geq 3$, niin arvot 3, 4, 5 ja 6 kelpaavat.

Vastaus Monikulmion sivujen lukumäärä on 3, 4, 5 tai 6.

312

Olkoon $n(n \geq 3)$ monikulmion sivujen lukumäärä.
Saadaan epäyhtälö

$$\frac{n(n-3)}{2} \geq 50 \qquad \Big| \cdot 2(>0)$$

$$n(n-3) \geq 100$$

$$n^2 - 3n - 100 \geq 0$$

Nollakohdat:

$$n^2 - 3n - 100 = 0$$

$$n = \frac{3 \pm \sqrt{9 + 400}}{2} = \frac{3 \pm \sqrt{409}}{2}$$

$$n = \frac{3 - \sqrt{409}}{2} = -8{,}61\ldots \text{ tai } n = \frac{3 + \sqrt{409}}{2} = 11{,}61\ldots$$

$$n \approx -8{,}6 \qquad \text{tai } n \approx 11{,}6$$

Kuvaaja:

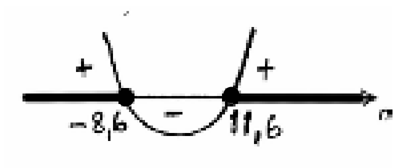

Epäyhtälö toteutuu, kun

$$n \leq \frac{3 - \sqrt{409}}{2} \approx -8{,}6 \text{ tai } n \geq \frac{3 + \sqrt{409}}{2} \approx 11{,}6$$

Koska $n \geq 3$, niin arvot $n = 12, 13, 14, \ldots$ kelpaavat.

Vastaus Monikulmiossa on vähintään 12 sivua.

313

Olkoon $n(n \geq 3)$ monikulmion sivujen lukumäärä.
Saadaan epäyhtälö

$$\frac{n(n-3)}{2} < n \qquad \Big| \cdot 2(>0)$$
$$n(n-3) < 2n$$
$$n^2 - 5n < 0$$

Nollakohdat:

$$n^2 - 5n = 0$$
$$n(n-5) = 0$$
$$n = 0 \text{ tai } n = 5$$

Kuvaaja:

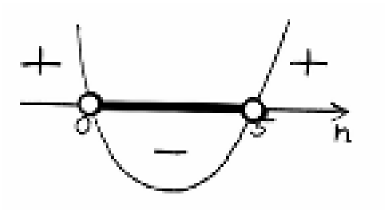

Epäyhtälö toteutuu, kun $0 < n < 5$,
Koska $n \geq 3$, niin arvot $n = 3$ ja $n = 4$ kelpaavat.

Vastaus Monikulmiossa on 3 tai 4 kulmaa.

314

Olkoon $n(n \geq 3)$ monikulmion sivujen lukumäärä.

Kaksitoistakulmion kulmien summa on

$$(12-2) \cdot 180^\circ \qquad \Big| (n-2) \cdot 180^\circ$$
$$= 10 \cdot 180^\circ$$

Uuden monikulmion kulmien summa on

$$0,7 \cdot 10 \cdot 180^\circ \qquad \Big| 100\% - 30\% = 70\% = 0,7$$

Toisaalta uuden monikulmion kulmien summa on $(n-2) \cdot 180^\circ$, joten saadaan yhtälö

$$(n-2) \cdot 180^\circ = 0,7 \cdot 10 \cdot 180^\circ \qquad \Big| :180^\circ$$
$$n - 2 = 7$$
$$n = 9$$

9-kulmiossa on lävistäjiä

$$\frac{9 \cdot (9-3)}{2} = \frac{9 \cdot 6}{2} = 27 \qquad \Bigg| \frac{n(n-3)}{2}$$

Vastaus Monikulmiossa on 27 lävistäjää.

315

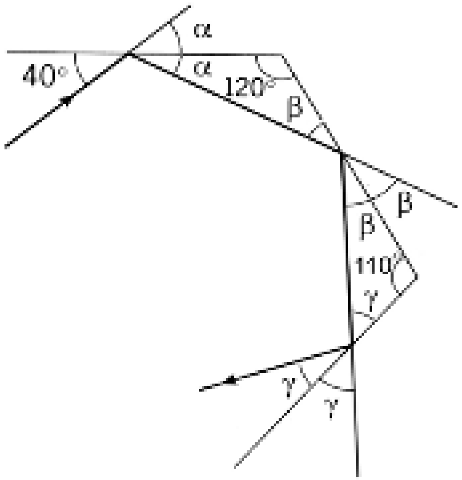

$\alpha = 40^\circ$	heijastuskulma on sama kuin tulokulma
$\beta = 180^\circ - 40^\circ - 120^\circ = 20^\circ$	kolmion kulmien summa
$\gamma = 180^\circ - 110^\circ - 20^\circ = 50^\circ$	kolmion kulmien summa

Valonsäde kääntyy yhteensä kulman

$$2\alpha + 2\beta + 2\gamma$$
$$= 2 \cdot 40^\circ + 2 \cdot 20^\circ + 2 \cdot 50^\circ$$
$$= 220^\circ > 180^\circ$$

joten valonsäteet kohtaavat toisensa.

Kohtaamiskulma on $220^\circ - 180^\circ = 40^\circ$

Vastaus Valonsäteet kohtaavat 40° kulmassa.

316

a) Tasakylkisen kolmion kantakulmat ovat yhtä suuret, joten

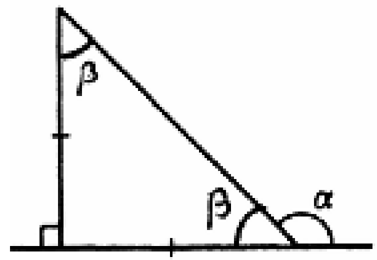

$$2\beta + 90^\circ = 180^\circ$$
$$2\beta = 90^\circ$$
$$\beta = 45^\circ$$

α on kantakulman vieruskulma, joten

$$\alpha = 180^\circ - 45^\circ = 135^\circ$$

b) $\beta = 40^\circ$ tasakylkisen kolmion kantakulmana.

Kolmion kulmien summa on 180°, joten

$$\gamma = 180^\circ - 2 \cdot 40^\circ = 100^\circ$$

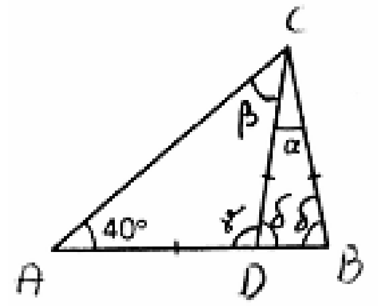

Vieruskulma:

$$\delta = 180^\circ - \gamma$$
$$= 180^\circ - 100^\circ = 80^\circ$$

Tasakylkisestä kolmiosta *DBC* saadaan

$$\alpha = 180^\circ - 2 \cdot \delta$$
$$= 180^\circ - 2 \cdot 80^\circ = 20^\circ$$

Vastaus a) $\alpha = 135^\circ$ b) $\alpha = 20^\circ$

317

Kolmion ala on $A=\dfrac{a\cdot h}{2}$

a)

$a=6+3=9$

$h=4$

$A=\dfrac{9\cdot 4}{2}=18$

b)

$a=6$

$h=4$

$A=\dfrac{6\cdot 4}{2}=12$

c)

$a=4$

$h=3$

$A=\dfrac{4\cdot 3}{2}=6$

Vastaus a) 18 b) 12 c) 6

318

Pythagoraan lauseen mukaan

$|AB|^2+20^2=29^2$

$|AB|^2=29^2-20^2$

$|AB|^2=441$

$|AB|=_{(}\pm_{)}\sqrt{441}$

$|AB|=21$

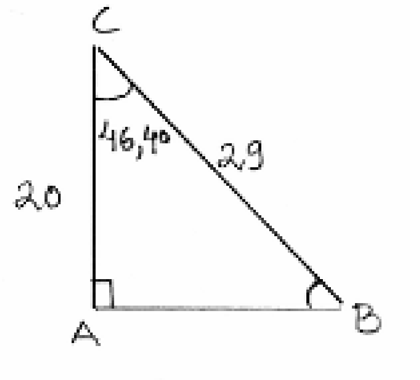

Siis sivun AB pituus on 21.

$\sphericalangle ABC+46,4^\circ+90^\circ=180^\circ$

$\sphericalangle ABC=180^\circ-46,4^\circ-90^\circ$

$\sphericalangle ABC=43,6^\circ$

Vastaus a) $AB=21$ ja $\sphericalangle ABC=43,6^\circ$

319

a) $ED \perp DC$, joten $\sphericalangle D = 90^\circ$

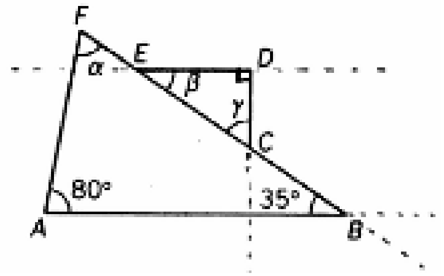

Kolmiosta ABF saadaan
$\alpha = 180^\circ - 80^\circ - 35^\circ = 65^\circ$

Koska $AB \parallel ED$, niin $\beta = 35^\circ$ samankohtaisena kulmana kulman ABE kanssa.

Kolmiosta ECD saadaan

$\gamma = 180^\circ - 90^\circ - \beta = 90^\circ - 35^\circ = 55^\circ$

b) $AB \parallel DC$, joten
$\sphericalangle BDC = 38^\circ$ samankohtaisena kulmana kulman $\sphericalangle ABD$ kanssa.

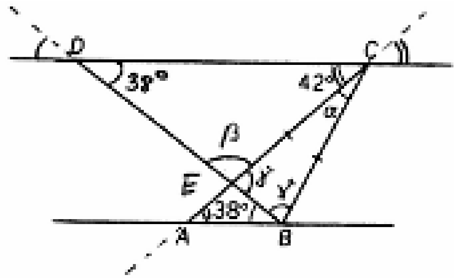

Kolmiosta DEC saadaan
$\beta = 180^\circ - 42^\circ - 38^\circ = 100^\circ$
Vieruskulma $\gamma = 180^\circ - \beta = 180^\circ - 100^\circ = 80^\circ$

Kolmio EBC on tasakylkinen, joten
$\alpha = 180^\circ - 2 \cdot \gamma = 180 - 2 \cdot 80^\circ = 20^\circ$

Vastaus a) $\alpha = 65^\circ$, $\beta = 35^\circ$ ja $\gamma = 55^\circ$ b) $\alpha = 20^\circ$

320

a)

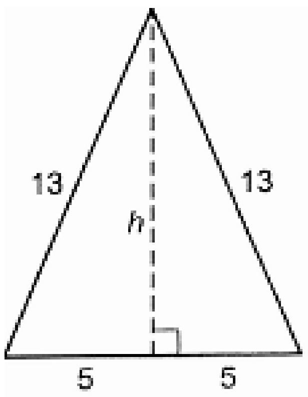

Olkoon kolmion korkeus *h*. Pythagoraan lauseen mukaan

$$h^2 + 5^2 = 13^2$$
$$h^2 = 144$$
$$h = {}_{(}\pm_{)}\sqrt{144}$$
$$h = 12$$

Kolmion ala on

$$A = \frac{a \cdot h}{2} \qquad \Big| a = 10,\ h = 12$$
$$= \frac{10 \cdot 2}{2}$$
$$= 60$$

Vastaus Ala on 60.

320

b)Olkoon kolmion sivu *a*.
Pythagoraan lauseen mukaan

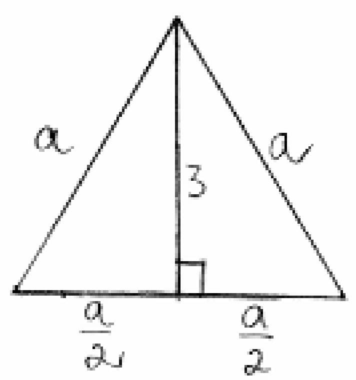

$$\left(\frac{a}{2}\right)^2+3^2=a^2$$

$$\frac{a^2}{4}+9=a^2$$

$$^{4)}a^2-\frac{a^2}{4}=9$$

$$\frac{3a^2}{4}=9 \qquad \left|\cdot\frac{4}{3}\right.$$

$$a^2=12$$

$$a=_{(\pm)}\sqrt{4\cdot 3}$$

$$a=2\sqrt{3}$$

Kolmion ala on

$$A=\frac{a\cdot h}{2} \qquad |a=2\sqrt{3},\ h=3$$

$$=\frac{2\sqrt{3}\cdot 3}{2}$$

$$=3\sqrt{3}$$

Vastaus Ala on $3\sqrt{3}$.

321

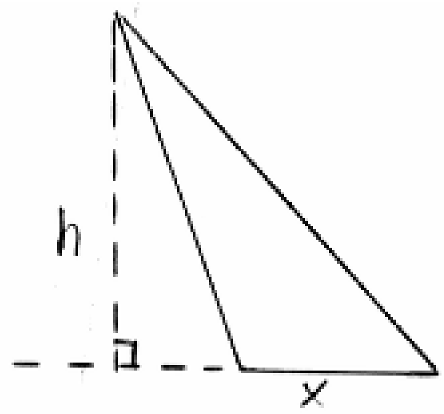

Olkoon kolmion kanta *x*. Silloin korkeus on 2*x*.
Kolmion ala on

$$A=\frac{a\cdot h}{2} \qquad |A=50,\ a=x,\ h=2x$$

$$50=\frac{x\cdot 2x}{2}$$

$$x^2=50$$

$$x^2=25\cdot 2$$

$$x=_{(\pm)}5\sqrt{2}$$

Siis $2x=10\sqrt{2}$

Vastaus Kolmion korkeus on $10\sqrt{2}$.

322

Valitaan yksiköksi 0,5 cm.

a) Muodostuu kolmio, koska

$$3+11=14>12$$
$$3+12=15>11$$
$$11+12=23>3$$

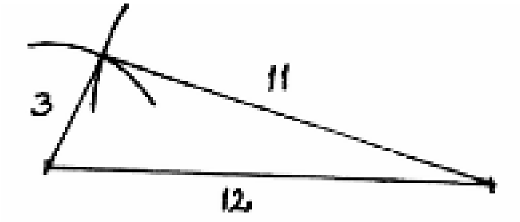

b) Ei muodostu kolmiota, koska

$$7+9=16<18$$

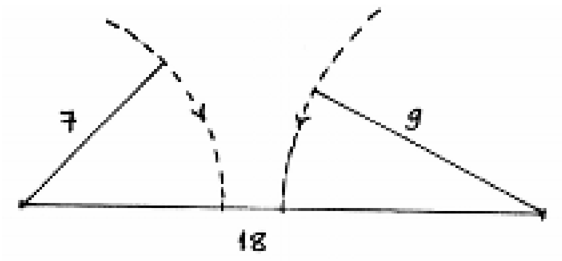

c) Ei muodostu kolmiota, koska

3+12=15

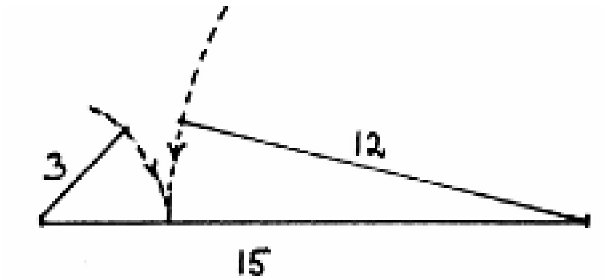

Vastaus a) on b) ei c) ei

323

Merkitään kolmion sivuja kirjaimilla *a*, *b* ja *c*, missä *c* on pisin sivu.
Kolmio on suorakulmainen, jos on voimassa ehto $a^2+b^2=c^2$.

a)

$$a=3$$
$$b=5$$
$$c=6$$

Kahden lyhyemmän sivun neliöiden summa on

$$a^2+b^2=3^2+5^2=9+25=34$$

Pisimmän sivun neliö on

$$c^2=6^2=36\neq 34$$

Koska $a^2+b^2\neq c^2$, ei kolmio ole suorakulmainen,

b)

$$a=6$$
$$b=8$$
$$c=10$$

$$a^2+b^2=6^2+8^2=36+64=100$$
$$c^2=10^2=100$$

Koska $a^2+b^2=c^2$, on kolmio suorakulmainen.

Vastaus a) ei b) on

324

Lyhimmän sivun vastainen kulma on pienin.

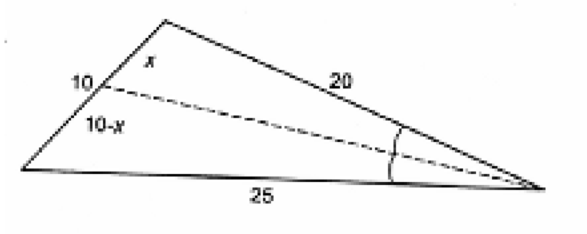

Kulmanpuolittajalauseen mukaan

$$\frac{x}{10-x}=\frac{20}{25}$$
$$\frac{x}{10-x}=\frac{4}{5}$$
$$5x=4(10-x)$$
$$5x=40-4x$$
$$9x=40$$
$$x=\frac{40}{9}=4\frac{4}{9}$$

Toinen osa on $10-x=10-4\frac{4}{9}=5\frac{5}{9}$

Osien pituudet ovat $4\frac{4}{9}$ ja $5\frac{5}{9}$.

Vastaus $4\frac{4}{9}$ ja $5\frac{5}{9}$

325

$$BC=15$$
$$\text{piiri}=30$$

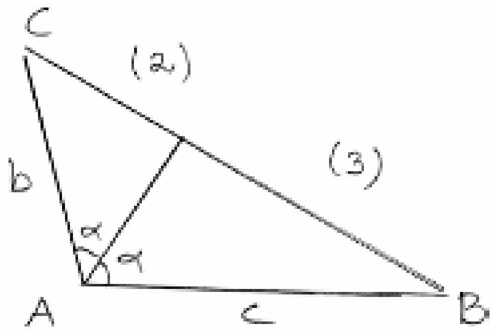

Kulmanpuolittajalauseen mukaan

$$\frac{b}{c}=\frac{2}{3}$$
$$b=\frac{2}{3}c$$

Koska piiri on 30, niin

$$\frac{2}{3}c+c+15=30$$
$$\frac{2}{3}c+c=15 \quad |\cdot 3$$
$$2c+3c=45$$
$$5c=45 \quad |:5$$
$$c=9$$

$$b=\frac{2}{3}c=\frac{2}{3}\cdot 9=6$$

Vastaus Muut sivut ovat 6 ja 9.

326

Lasketaan kanta a.

Kolmiosta ABC saadaan Pythagoraan lauseen mukaan

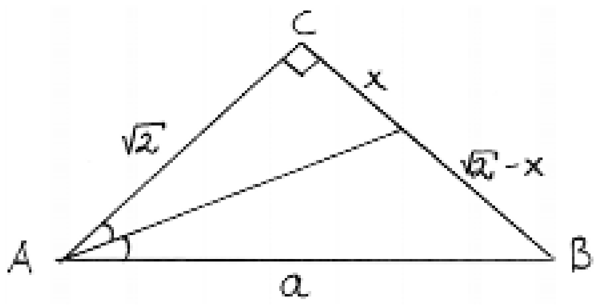

$$\left(\sqrt{2}\right)^2 + \left(\sqrt{2}\right)^2 = a^2$$
$$a^2 = 4$$
$$a = {}_{(}\pm{}_{)}2$$
$$a = 2$$

Kulmanpuolittajalauseen mukaan

$$\frac{x}{\sqrt{2}-x} = \frac{\sqrt{2}}{2}$$
$$2x = \sqrt{2}\left(\sqrt{2}-x\right)$$
$$2x = 2 - \sqrt{2}x$$
$$2x + \sqrt{2}x = 2$$
$$\left(2+\sqrt{2}\right)x = 2 \qquad |:\left(2+\sqrt{2}\right)$$
$$x = \frac{{}^{2-\sqrt{2})}2}{\left(2+\sqrt{2}\right)} = \frac{2\left(2-\sqrt{2}\right)}{4-2} = 2-\sqrt{2}$$

Toinen osa

$$\sqrt{2} - \left(2-\sqrt{2}\right) = 2\sqrt{2} - 2$$

Vastaus Osat ovat $2-\sqrt{2}$ ja $2\sqrt{2}-2$

327

Pienin kulma on $\sphericalangle B$. Suurin kulma on $\sphericalangle A$.
Kulman A puolittaja jakaa sivun BC suhteessa 7:5.
Siis

$$\frac{x}{8-x} = \frac{7}{5}$$
$$5x = 7(8-x)$$
$$5x = 56 - 7x$$
$$12x = 56$$
$$x = \frac{56}{12}$$
$$x = \frac{14}{3}$$

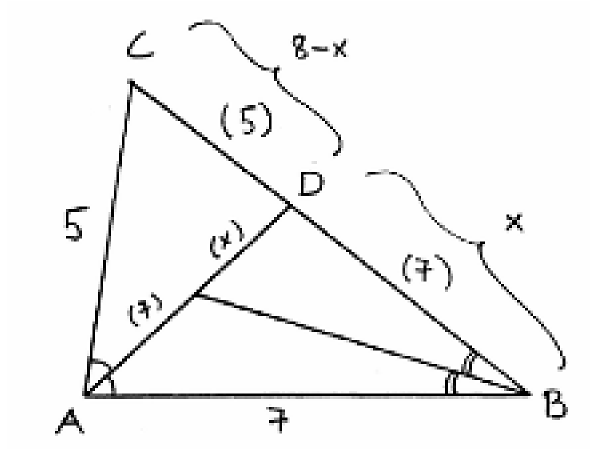

Kulman B puolittaja jakaa sivun AD suhteessa $7:x$ eli

$$7:\frac{14}{3} = \frac{7}{\frac{14}{3}} = \frac{7\cdot 3}{14} = \frac{3}{2}$$

Vastaus 3:2

328

a)

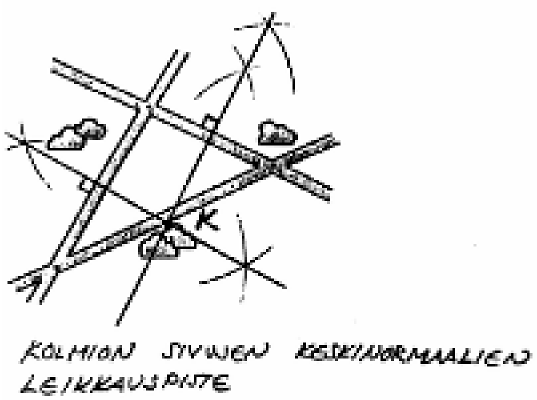

b)

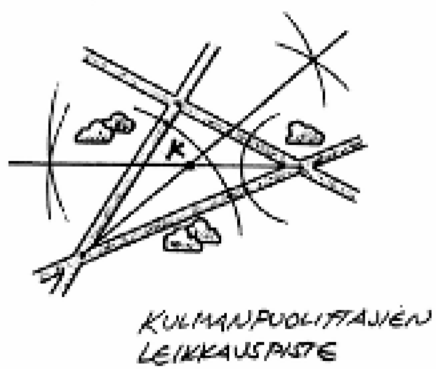

329

a) Kolmiossa *ABC* kannalle

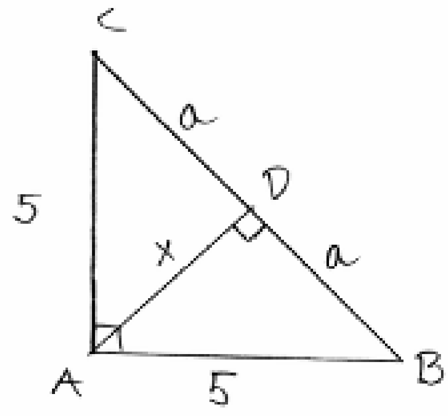

AB piirretty korkeusjana on *CA*
AC piirretty korkeusjana on *BA*
BC piirretty korkeusjana on *DA*

Korkeusjanat leikkaavat
toisensa pisteessä *A*.

b) Koska kolmio *ABC* on tasakylkinen, niin
korkeusjana *AD* on myös keskinormaali, joten

$$BD = DC = a$$

Pythagoraan lauseen mukaan

$$(2a)^2 = 5^2 + 5^2$$
$$4a^2 = 25 + 25$$
$$4a^2 = 50$$
$$a^2 = \frac{50}{4}$$
$$a^2 = \frac{25}{2}$$

Kolmiosta *ABD* saadaan

$$x^2 + a^2 = 5^2 \qquad \left| a^2 = \frac{25}{2} \right.$$

$$x^2 + \frac{25}{2} = 25$$

$$x^2 = 25 - \frac{25}{2}$$

$$x^2 = \frac{25}{2}$$

$$x = _{(}\pm_{)} \frac{5}{\sqrt{2}}$$

Muut korkeusjanat ovat $BA = CA = 5$

Vastaus a) Korkeusjanojen leikkauspiste on suoran kulman kärkipiste.

b) Korkeusjanojen pituudet ovat 5, 5 ja $\frac{5}{\sqrt{2}}$.

330

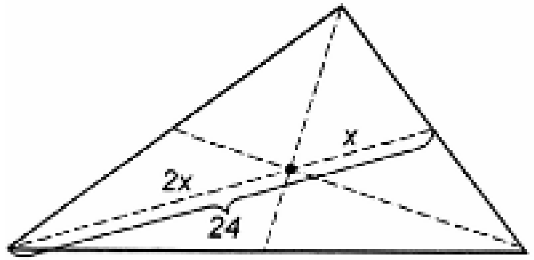

Mediaanilauseen mukaan mediaani jakautuu suhteessa 2:1 kärjestä lukien.

Merkitään mediaanin osia vastaavasti $2x$ ja x.
Siis

$$2x + x = 24$$

$$3x = 24$$

$$x = 8$$

Toinen osa on $2 \cdot 8 = 16$

Osien pituudet ovat 8 ja 16

Vastaus 8 ja 16

331

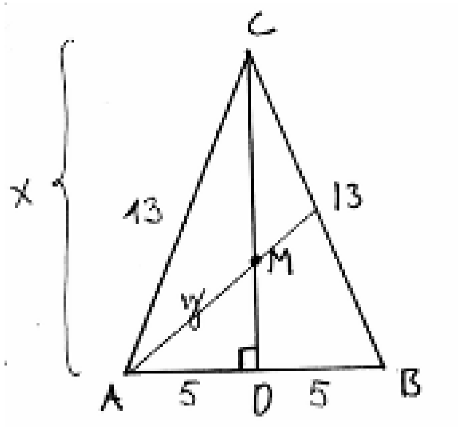

Tasakylkisessä kolmiossa huipusta piirretty mediaani on samalla myös korkeusjana. Olkoon mediaanien leikkauspiste eli painopiste *M* ja huipusta piirretty mediaani $CD = x$.
Pythagoraan lauseen mukaan

$$\begin{aligned} x^2 + 5^2 &= 13^2 \\ x^2 &= 169 - 25 \\ x^2 &= 144 \\ x &= _{(}\pm_{)} 12 \end{aligned}$$

a) Painopisteen *M* etäisyys huippukulman *C* kärjestä on mediaanilauseen mukaan

$$CM = \frac{2}{3} CD = \frac{2}{3} \cdot 12 = 8$$

b) Merkitään painopisteen *M* etäisyyttä kantakulman *A* kärjestä kirjaimella *y*. Mediaanilauseen mukaan

$$DM = \frac{1}{3} CD = \frac{1}{3} \cdot 12 = 4$$

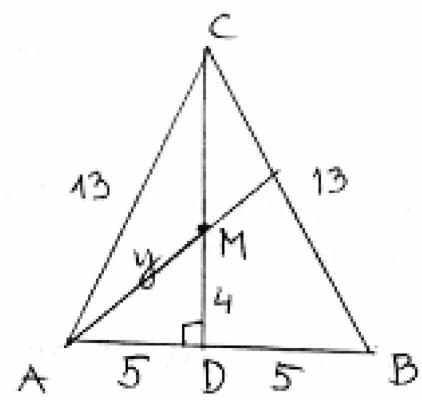

Kolmiosta ADM saadaan

$$\begin{aligned} y^2 &= 5^2 + 4^2 \\ y^2 &= 25 + 16 \\ y^2 &= 41 \\ y &= _{(}\pm_{)} \sqrt{41} \\ y &= 6{,}403\ldots \approx 6{,}4 \end{aligned}$$

Vastaus

a) Painopisteen etäisyys kolmion huippukulman kärjestä on 8.

b) Painopisteen etäisyys kolmion kantakulman kärjestä on $\sqrt{41} \approx 6{,}4$.

332

Tasasivuisessa kolmiossa mediaani ja korkeusjana yhtyvät. Painopiste *M* jakaa mediaanit kolmion kärjestä lukien suhteessa 2:1.

Merkitään mediaanin osia *x* ja *2x*. Pythagoraan lauseen mukaan

$$(3x)^2 + \left(\frac{a}{2}\right)^2 = a^2$$

$$9x^2 + \frac{1}{4}a^2 = a^2$$

$$9x^2 = \frac{3}{4}a^2$$

$$x^2 = \frac{a^2}{12}$$

$$x = (\pm)\frac{a}{2\sqrt{3}}$$

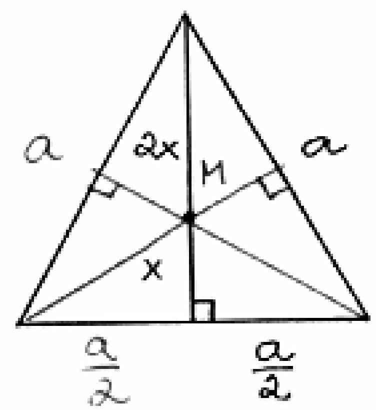

Tällöin $2x = \frac{a}{\sqrt{3}}$

Vastaus Tasasivuisen kolmion painopisteen etäisyys kärjestä on $\frac{a}{\sqrt{3}}$.

333

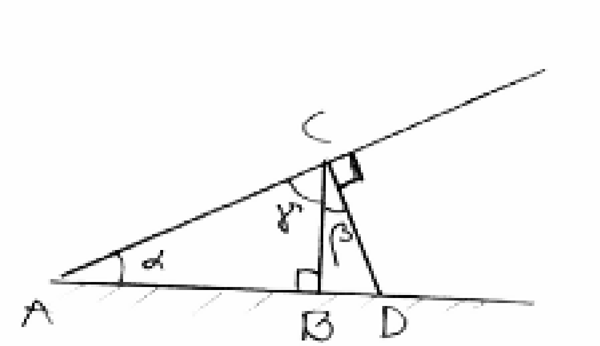

Olkoon $\sphericalangle ACB = \gamma$. Kolmiossa ABC on voimassa

$$\alpha + \gamma + 90^\circ = 180^\circ$$

$$\alpha + \gamma = 90^\circ$$

$$\gamma = 90^\circ - \alpha$$

Koska $DC \perp AC$, niin

$$\beta + \gamma = 90^\circ$$

$$\beta = 90^\circ - \gamma \qquad \left|\gamma = 90^\circ - \alpha\right.$$

$$\beta = 90^\circ - (90^\circ - \alpha)$$

$$\beta = 90^\circ - 90^\circ + \alpha$$

$$\beta = \alpha$$

Vastaus $\beta = \alpha$.

334

Olkoon $\sphericalangle A=\alpha,\ \sphericalangle B=\beta$ ja $\sphericalangle C=\gamma$.
Tehtävän ehtojen mukaan

$$\begin{cases}\alpha=\beta+30^\circ\\ \alpha=\gamma-15^\circ\end{cases}$$

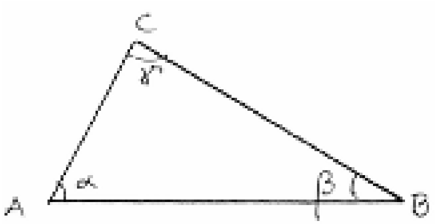

Siis

$$\beta+30^\circ=\gamma-15^\circ$$
$$\beta=\gamma-45^\circ$$

Kolmion kulmien summa on 180°, joten

$$\alpha+\beta+\gamma=180^\circ \quad \big|\ \text{sijoitetaan } \alpha \text{ ja } \beta$$
$$\gamma-15^\circ+\gamma-45^\circ+\gamma=180^\circ$$
$$3\gamma=180^\circ+15^\circ+45^\circ$$
$$3\gamma=240^\circ \quad \big|:3$$
$$\gamma=80^\circ$$

Siis

$$\alpha=80^\circ-15^\circ=65^\circ$$
$$\beta=80^\circ-45^\circ=35^\circ$$

Vastaus Kulma A on 65°, kulma B on 35° ja kulma C on 80°.

335

Koska kolmiota ABC leikkaava suora l on yhdensuuntainen kannan AB kanssa, niin samankohtaiset kulmat ovat yhtä suuret. Siis $\alpha=\beta$.

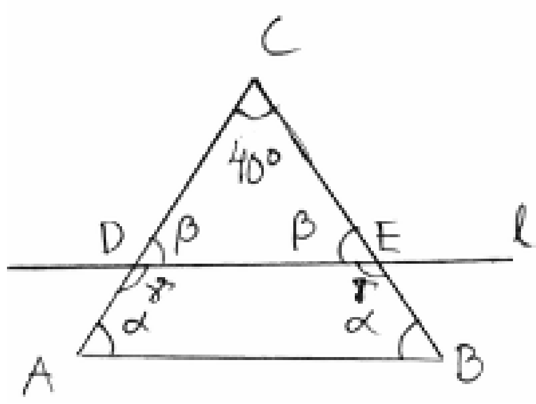

Kolmion kulmien summa on 180°, joten

$$2\alpha+40^\circ=180^\circ$$
$$2\alpha=140^\circ$$
$$\alpha=70^\circ$$
$$\beta=70^\circ$$

Kulma γ on kulman β vieruskulma, joten

$$\gamma=180^\circ-\beta$$
$$=180^\circ-70^\circ$$
$$=110^\circ>\alpha$$

Näin ollen α on pienin kulma.

Vastaus Nelikulmion pienin kulma on 70°.

336

Piirretään tasakylkinen kolmio, jonka kanta on *a*, korkeus *h* ja kylki $3\sqrt{2}$.

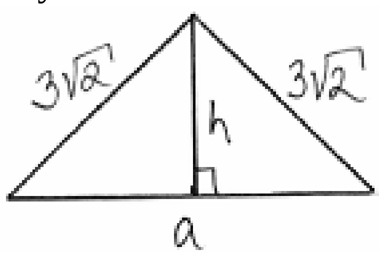

Korkeuden ja kannan suhde on 1:2, joten

$$\frac{h}{a} = \frac{1}{2}$$
$$a = 2h$$

Pythagoraan lauseen mukaan

$$h^2 + h^2 = \left(3\sqrt{2}\right)^2 \qquad \left| \frac{a}{2} = \frac{2h}{2} = h \right.$$
$$2h^2 = 9 \cdot 2$$
$$h^2 = 9$$
$$h = _{(}\pm_{)}\sqrt{9}$$
$$h = 3$$

Kolmion ala on

$$A = \frac{a \cdot h}{2} \qquad \left| \begin{array}{l} h = 3 \\ a = 2h = 6 \end{array} \right.$$
$$= \frac{\overset{3}{\cancel{6}} \cdot 3}{\cancel{2}} = 9$$

Vastaus Kolmion ala on 9.

337

Piirretään tasasivuinen kolmio ja merkitään kylkeä kirjaimella *a* ja korkeutta kirjaimella *h*.

Ala

$$A = \frac{a \cdot h}{2} \qquad \left| A = 2\sqrt{3} \right.$$

Pythagoraan lauseen mukaan

$$h^2 + \left(\frac{a}{2}\right)^2 = a^2$$
$$h^2 + \frac{a^2}{4} = a^2$$
$$h^2 = a^2 - \frac{a^2}{4}$$
$$h^2 = \frac{3}{4}a^2$$
$$h = _{(}\pm_{)}\sqrt{\frac{3}{4}a^2}$$
$$h = \frac{a\sqrt{3}}{2}$$

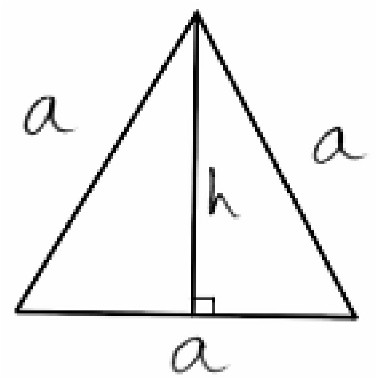

Saadaan yhtälö

$$\frac{a \cdot \frac{a\sqrt{3}}{2}}{2} = 2\sqrt{3}$$
$$a^2 = 8$$
$$a = _{(}\pm_{)}\sqrt{8}$$
$$a = 2\sqrt{2}$$

Kolmion piiri

$$3a = 3 \cdot 2\sqrt{2} = 6\sqrt{2}$$

Vastaus Kolmion piiri on $6\sqrt{2}$.

338

Merkitään

$P =$ pohjoispää
$E =$ eteläpää
$S =$ sauna
$V =$ vene

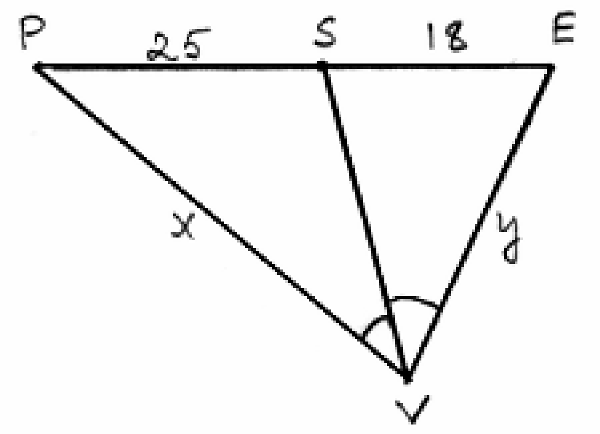

Valokiilan keskimmäisin säde osuu rantasaunaan, joten $\sphericalangle PVS = \sphericalangle EVS$.

Kulmanpuolittajalauseen mukaan

$$\frac{x}{y} = \frac{25}{18}$$
$$y = \frac{18}{25}x < x$$

eli matka *VE* on lyhyempi kuin matka *VP*.

Vastaus Riitta soutaa saaren eteläpäähän.

339

Olkoon sisään piirretyn ympyrän säde r ja ympäri piirretyn ympyrän säde R..

Tasasivuisen kolmion mediaani on myös keskinormaali ja kulmanpuolittaja, joten ympyröillä on sama keskipiste. Mediaanilauseen mukaan

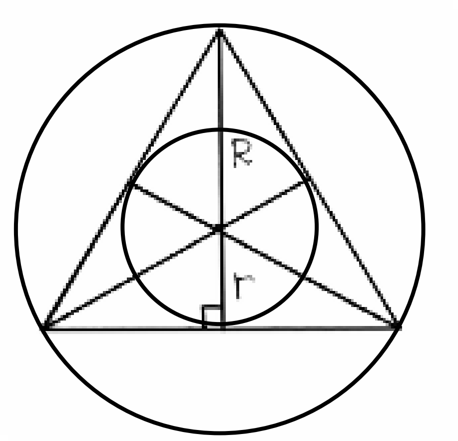

$$\frac{r}{R} = \frac{1}{2}$$

$$R = 2r$$

Halkaisijat ovat siis $d_y = 2R = 4r$ ja $d_s = 2r$.

Ympäri piirretyn ympyrän halkaisija d_y on suurempi kuin sisään piirretyn ympyrän halkaisija d_s prosentteina

$$\frac{d_y - d_s}{d_s} \cdot 100\%$$

$$= \frac{4r - 2r}{2r} \cdot 100\%$$

$$= \frac{2r}{2r} \cdot 100\%$$

$$= 100\%$$

Vastaus 100%

340

a) **Tapa 1**
Jaetaan kuvio suorakulmioksi ja puolisuunnikkaaksi.

$$A_1 = A_{\text{suorakulmio}} = 8 \cdot 2 = 16$$

Lasketaan puolisuunnikkaan korkeus katkoviivalla merkitystä kolmiosta.

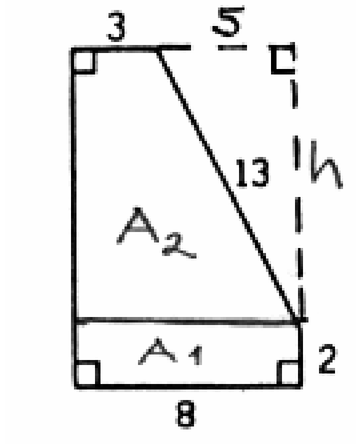

$$h^2 + 5^2 = 13^2$$

$$h^2 = 169 - 25$$

$$h^2 = 144$$

$$h = _{(}\pm_{)} 12$$

$$A_2 = A_{\text{puolisuunnikas}}$$

$$A_2 = \frac{a+b}{2} \cdot h \qquad \Big| a = 8,\ b = 3,\ h = 12$$

$$= \frac{8+3}{2} \cdot 12$$

$$= \frac{11 \cdot \overset{6}{\cancel{12}}}{\cancel{2}}$$

$$= 66$$

$$A_{koko} = A_1 + A_2 = 16 + 66 = 82$$

Tapa 2
Täydennetään kuvio suorakulmioksi

Katkoviivalla merkityn kolmion kateetit ovat $8-3=5$ ja h.

Pythagoraan lauseen mukaan

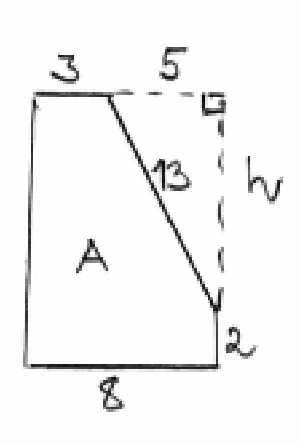

$$h^2+5^2=13^2$$
$$h^2=169-25$$
$$h^2=144$$
$$h=_{(}\pm_{)}12$$

Kuvion ala A on

$$A=A_{\text{suorakulmio}}-A_{\text{kolmio}}$$
$$=8\cdot(2+h)-\frac{5\cdot h}{2} \qquad |h=12$$
$$=8\cdot 14-\frac{5\cdot 12}{2}$$
$$=112-30$$
$$=82$$

Vastaus Kuvion pinta-ala on 82.

340

b)Koska $AB\parallel ED\parallel FC$, niin kuvio muodostuu kahdesta puolisuunnikkaasta. Koska puolisuunnikas on tasakylkinen, saadaan yhtälö

$$x+5+x=21$$
$$2x=16$$
$$x=8$$

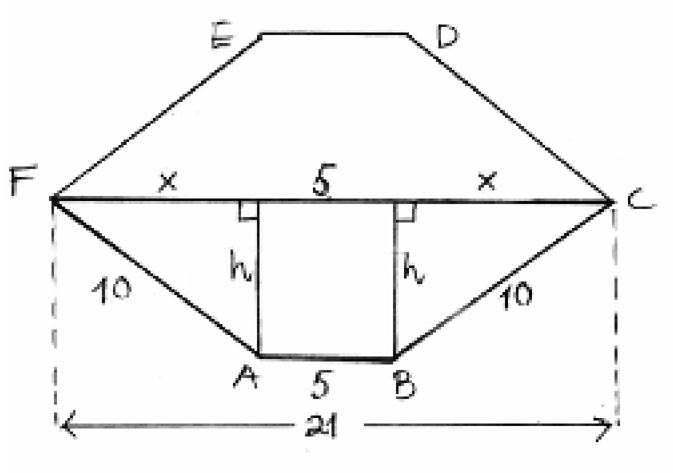

Pythagoraan lauseen mukaan

$$x^2+h^2=10^2 \quad |x=8$$
$$8^2+h^2=10^2$$
$$h^2=100-64$$
$$h^2=36$$
$$h=_{(}\pm_{)}6$$

Puolisuunnikkaan ala on

$$A=\frac{a+b}{2}\cdot h \qquad |a=5,\ b=21,\ h=6$$
$$=\frac{5+21}{2}\cdot 6$$
$$=\frac{26}{2}\cdot 6=78$$

Kuvion ala on $2\cdot 78=156$

Vastaus Kuvion ala on 156.

341

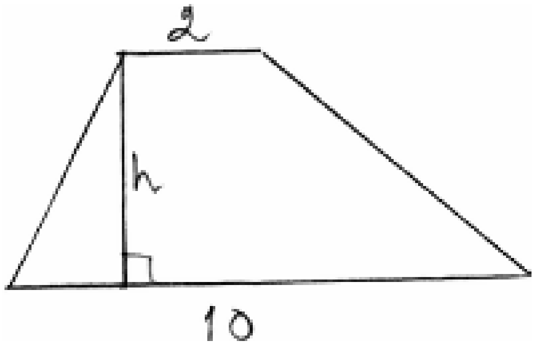

Olkoon korkeus h. Puolisuunnikkaan ala on

$$A_1 = \frac{a+b}{2}\cdot h \qquad \big| A_1 = 30,\ a = 10,\ b = 2$$
$$30 = \frac{10+2}{2}\cdot h$$
$$30 = \frac{12}{2}\cdot h$$
$$6h = 30 \qquad \big| :6$$
$$h = 5$$

Toisen puolisuunnikkaan ala on

$$A_2 = \frac{a+b}{2}\cdot h \qquad \Big| \frac{a+b}{2} = 20,\ h = 5$$
$$A_2 = 20\cdot 5 = 100$$

Vastaus 100

342

Olkoon puolisuunnikkaan pitempi kanta x. Koska puolisuunnikas on tasakylkinen, jakavat kannalle piirretyt korkeudet kannan osiin y, 10 ja y.

Pythagoraan lauseen mukaan

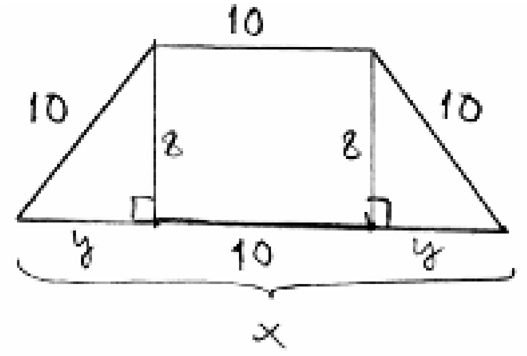

$$y^2 + 8^2 = 10^2$$
$$y^2 = 100 - 64$$
$$y^2 = 36$$
$$y = _{(}\pm_{)}6$$

Siis pitempi kanta on

$$6 + 10 + 6 = 22.$$

Puolisuunnikkaan pinta-ala on

$$A = \frac{a+b}{2}\cdot h \qquad \big| a = 22,\ b = 10,\ h = 8$$
$$= \frac{22+10}{2}\cdot 8$$
$$= 128$$

Vastaus Puolisuunnikkaan ala on 128.

343

$A = 76\ \text{m}^2$

$h = 8\ \text{m}$

leveys: $x\ (\text{m})$

pohjan leveys: $x-5\ (\text{m})$

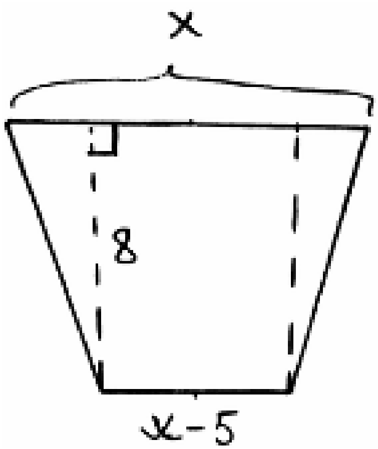

Puolisuunnikkaan ala on

$$A = \frac{a+b}{2}\cdot h \qquad \left| \begin{array}{l} a = x-5, \\ b = x,\ h = 8 \end{array}\right.$$

$$= \frac{x-5+x}{\cancel{2}}\cdot \overset{4}{\cancel{8}}$$

$$= (2x-5)\cdot 4$$

Siis

$$\begin{aligned} (2x-5)\cdot 4 &= 76 \\ 2x-5 &= 19 \\ 2x &= 24 \\ x &= 12,\ \text{joten} \\ x-5 &= 7 \end{aligned}$$

Vastaus Pohjan leveys on 7 m.

344

Pellon pinta-ala on

$$A = \frac{1\,500 + 2\,000}{2}\cdot 800\ \text{m}^2 = 1\,400\,000\ \text{m}^2 = 140\ \text{ha}$$

Torjunta-ainetta tarvitaan

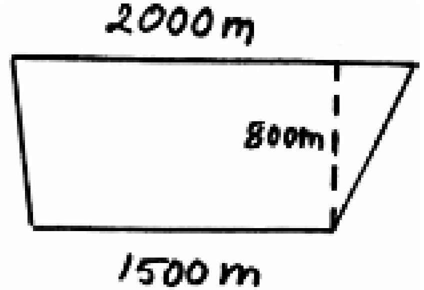

$$140\ \cancel{\text{ha}}\cdot 0{,}15\ \frac{l}{\cancel{\text{ha}}} = 21\ l$$

Ruiskutuksen hinta on

$$21\ \cancel{l}\cdot 50\ \frac{€}{\cancel{l}} = 1\,050\ €$$

Vastaus Pellon ruiskutus maksaa 1 050 €.

345

Merkitään kannaksi $3x$ ja korkeudeksi x.

$$A = ah \qquad \left| a = 3x,\ h = x,\ A = 147\right.$$

$$\begin{aligned} 3x\cdot x &= 147 \\ x^2 &= 49 \\ x &= (\pm)\sqrt{49} \\ x &= 7 \end{aligned}$$

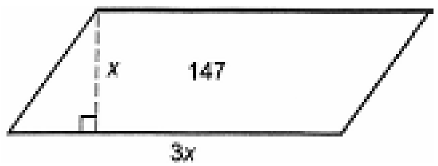

Korkeus on 7, joten kanta on $3\cdot 7 = 21$.

Vastaus Kanta on 21 ja korkeus on 7.

346

Suunnikkaan vastakkaiset kulmat ovat yhtä suuret, joten

$\alpha = 35^\circ$ ja $\gamma = \beta$.

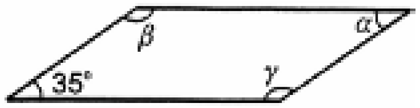

Suunnikkaan (nelikulmion) kulmien summa on 360°, joten saadaan yhtälö

$$\begin{aligned} 35^\circ + \beta + \alpha + \gamma &= 360^\circ \qquad \left|\, \alpha = 35^\circ,\ \gamma = \beta \right. \\ 35^\circ + \beta + 35^\circ + \beta &= 360^\circ \\ 2\beta &= 290^\circ \\ \beta &= 145^\circ \end{aligned}$$

Siis $\alpha = 35^\circ$, $\beta = 145^\circ$ ja $\gamma = 145^\circ$.

Vastaus Suunnikkaan kulmat ovat 35°, 145° ja 145°.

347

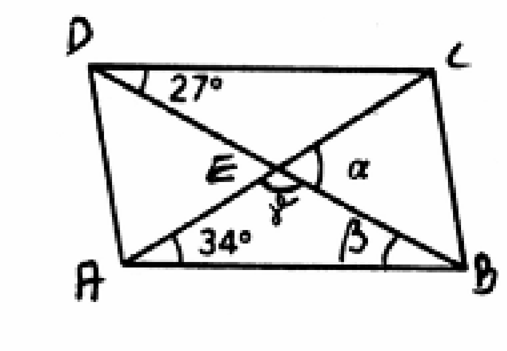

Kulma $\beta = 27^\circ$ $\quad\left|\,\text{samankohtaiset kulmat ja } AB \parallel DC\right.$

$$\begin{aligned} \gamma &= 180^\circ - 34^\circ - \beta^\circ \qquad \left|\, \triangle ABE \text{ kulmien summa } 180^\circ \right. \\ &= 146^\circ - 27^\circ \\ &= 119^\circ \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \alpha &= 180^\circ - 119^\circ \qquad \left|\, \alpha \text{ ja } \gamma \text{ vieruskulmat} \right. \\ &= 61^\circ \end{aligned}$$

Vastaus Lävistäjien välinen kulma on 61°.

348

Merkitään suunnikkaan korkeutta kirjaimella *x*. Koska kulma EAD on kulman DAB vieruskulma, on

$\alpha = 180^\circ - 135^\circ = 45^\circ$

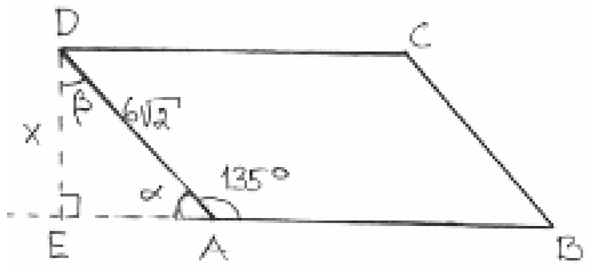

Siis

$\beta = 180^\circ - 90^\circ - 45^\circ$

$\beta = 45^\circ$

Näin ollen $\triangle EAD$ on tasakylkinen, joten $EA = ED = x$.
Pythagoraan lauseen mukaan

$$x^2 + x^2 = \left(6\sqrt{2}\right)^2$$
$$2x^2 = 36 \cdot 2$$
$$x^2 = 36$$
$$x = _{(}\pm_{)}6$$

Kanta $AB = \sqrt{2}AD = \sqrt{2} \cdot 6\sqrt{2} = 12$

Suunnikkaan ala on

$$A = ah \qquad \left| a = 12,\ h = 6 \right.$$
$$= 12 \cdot 6$$
$$= 72$$

Vastaus Suunnikkaan ala on 72.

349

Koska $EF \parallel AD$, niin nelikulmiot $AEFD$ ja $EBCF$ ovat suunnikkaita. Olkoon *h* suunnikkaiden korkeus, $AE = x$ ja $EB = y$. Suunnikkaan ala on $A = ah$, joten

$A_{AEFD} = x \cdot h$

$A_{EBCF} = y \cdot h$

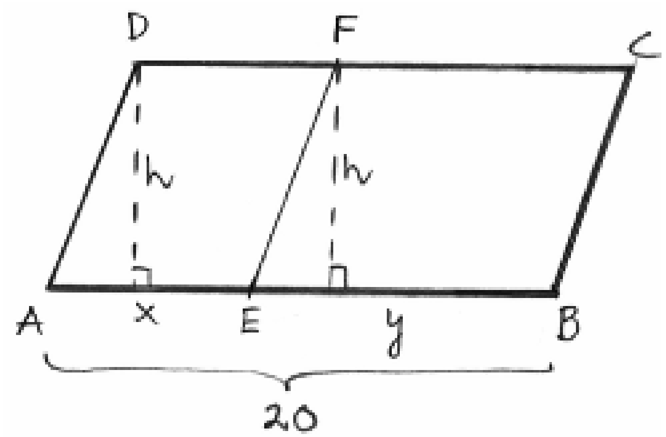

Siis

$$\frac{x \cdot h}{y \cdot h} = \frac{2}{3}$$
$$\frac{x}{y} = \frac{2}{3}$$
$$x = \frac{2}{3}y$$

Saadaan yhtälöpari

$$\begin{cases} (1) & x = \frac{2}{3}y \qquad \text{| sijoitetaan yhtälöön (2)} \\ (2) & x + y = 20 \end{cases}$$

$$\frac{2}{3}y + y = 20 \qquad |\cdot 3$$
$$2y + 3y = 60$$
$$5y = 60 \qquad |:5$$
$$y = 12$$

$$(1) \qquad x = \frac{2}{3} \cdot 12 = 8$$

Vastaus Osat ovat 8 ja 12.

350

Merkitään suorakulmion lävistäjäksi $3x$, jolloin toinen suorakulmion sivu on x. Pythagoraan lauseen mukaan

$$
\begin{aligned}
x^2 + 12^2 &= (3x)^2 \\
x^2 + 144 &= 9x^2 \\
8x^2 &= 144 \\
x^2 &= \frac{144}{8} \\
x^2 &= 18 \\
x &= _{(}\pm_{)}\sqrt{18} \\
x &= 3\sqrt{2}
\end{aligned}
$$

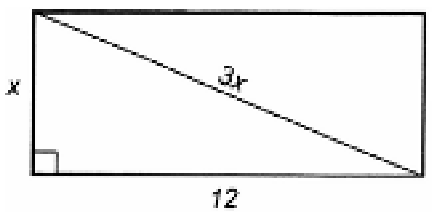

Siis $3x = 9\sqrt{2}$

Vastaus Suorakulmion lävistäjä on $9\sqrt{2}$.

351

Lasketaan kolmiota ympäröivien kuvioiden alat.

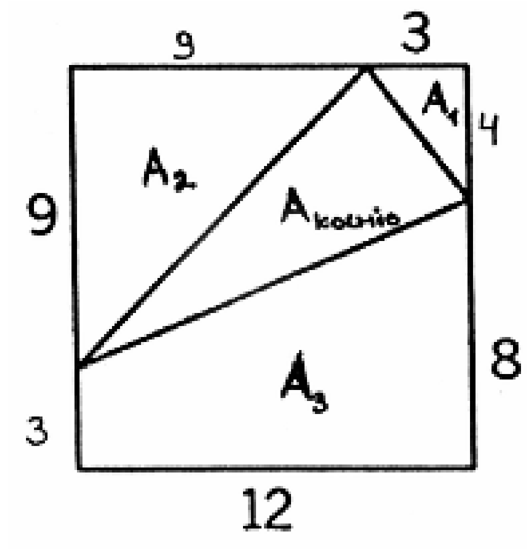

$$A_1 = \frac{4 \cdot 3}{2} = 6$$

$$A_2 = \frac{9 \cdot 9}{2} = \frac{81}{2} = 40\frac{1}{2}$$

A_3 on puolisuunnikas, jossa $a = 8,\ b = 3$ ja $h = 12$

$$A_3 = \frac{8+3}{2} \cdot 12 = 66$$

$$A_{\text{neliö}} = 12 \cdot 12 = 144$$

$$
\begin{aligned}
A_{\text{kolmio}} &= A_{\text{neliö}} - (A_1 + A_2 + A_3) \\
&= 144 - \left(6 + 40\frac{1}{2} + 66\right) \\
&= 31\frac{1}{2}
\end{aligned}
$$

Kolmion ala on neliön alasta

$$\frac{33\frac{1}{2}}{144} \cdot 100\% = 21\frac{7}{8}\% = 21{,}875\% \approx 21{,}9\%$$

Vastaus Kolmion ala on $31\frac{1}{2}$ ja se on $21\frac{7}{8}\% \approx 21{,}9\%$ neliön alasta.

352

a) Esimerkiksi kaksi tarjotinta sijoitetaan pöydän reunojen suuntaisesti niin, että sivujen summa on

$40\ \text{cm} + 40\ \text{cm} = 80\ \text{cm} < 100\ \text{cm}$

ja

$30\ \text{cm} + 30\ \text{cm} = 60\ \text{cm} < 100\ \text{cm}$.

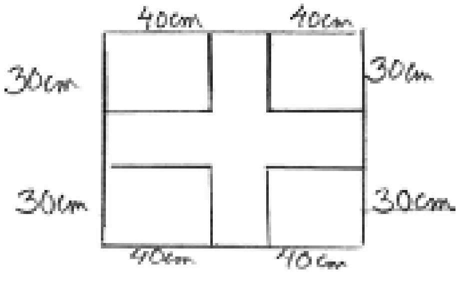

Siis tarjottimet mahtuvat pöydälle.

b) Asetellaan tarjottimet pöydälle niin, että jokainen niistä koskettaa yhtä pöydän kärjistä kuvion mukaisesti. Koska

$30\ \text{cm} + 40\ \text{cm} = 70\ \text{cm} < 75\ \text{cm}$,

niin tarjottimet mahtuvat pöydälle.

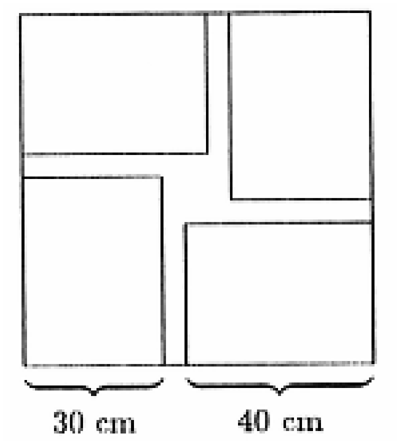

c) Yksittäisen tarjottimen pinta-ala on $30\ \text{cm} \cdot 40\ \text{cm} = 1\,200\ \text{cm}$.

Neljä tarjotinta tarvitsee pinta-alaa yhteensä
$4 \cdot 1200\ \text{cm}^2 = 4\,800\ \text{cm}^2$.

Koska pöydän pinta-ala on vain
$(68\ \text{cm})^2 = 4\,624\ \text{cm}^2 < 4\,800\ \text{cm}^2$,
niin tarjottimet eivät mahdu pöydälle.

Vastaus a) kyllä b) kyllä c) ei

353

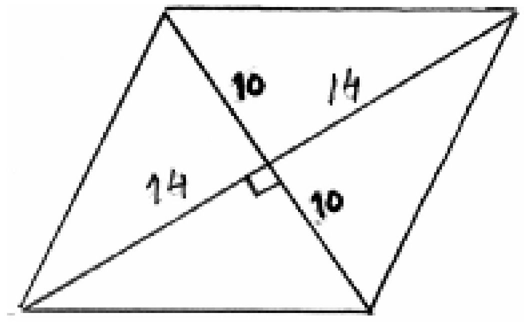

Vinoneliön eli neljäkkään lävistäjät ovat kohtisuorassa toisiaan vastaan ja puolittavat toisensa. Tällöin syntyy neljä samanlaista suorakulmaista kolmiota. Siis

$$\begin{aligned} A_{\text{neljäkäs}} &= 4 \cdot A_{\text{kolmio}} \\ &= 4 \cdot \frac{a \cdot h}{2} \qquad \left| a = 10,\ h = 14 \right. \\ &= 4 \cdot \frac{10 \cdot 14}{2} \\ &= 280 \end{aligned}$$

Vastaus Vinoneliön ala on 280.

354

a) Säleikössä on neljäkkäitä pystysuunnassa $5\frac{1}{2}$ kpl ja vaakasuunnassa 10 kpl.

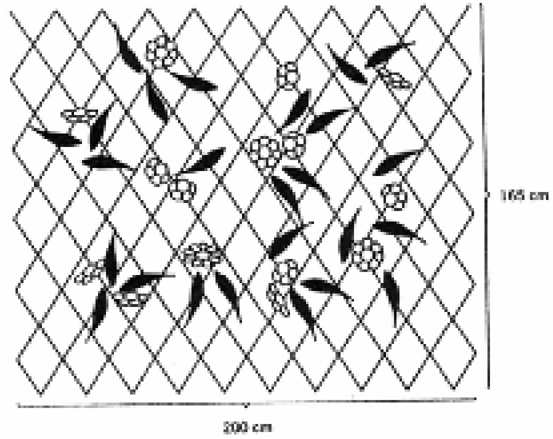

Neljäkkäiden lävistäjät ovat

$$\frac{165\text{ cm}}{5{,}5} = 30\text{ cm}$$

$$\frac{200\text{ cm}}{10} = 20\text{ cm}$$

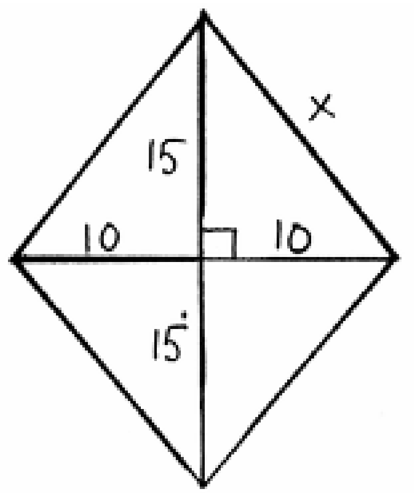

Neljäkkään lävistäjät ovat kohtisuorassa toisiaan vastaan, joten

$$x^2 = 15^2 + 10^2$$
$$x^2 = 325$$
$$x = _{(}\pm_{)}\sqrt{325}$$
$$x = 18{,}027... \approx 18\ (\text{cm})$$

b) Säleikön leveys on 300 cm ja vaakasuunnassa on 10 neljäkästä, joten neljäkkään vaakasuora lävistäjä on 30 cm.

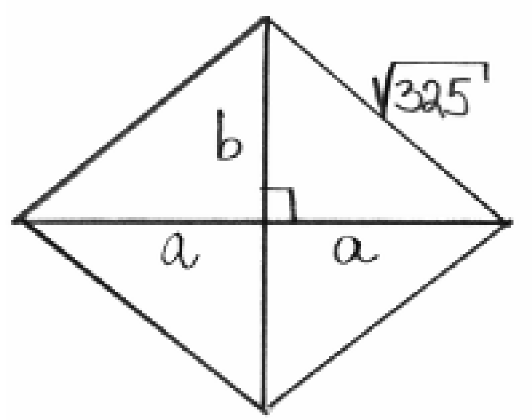

Kuviossa on yksikkönä cm.

Neljäkkään lävistäjät puolittavat toisensa. Siis $a = 15(\text{cm})$.

Pythagoraan lauseen mukaan

$$a^2 + b^2 = \left(\sqrt{325}\right)^2 \qquad \vert\, a = 15$$
$$15^2 + b^2 = 325$$
$$b^2 = 325 - 225$$
$$b^2 = 100$$
$$b = _{(}\pm_{)}10\ (\text{cm})$$

Pystysuunnassa on $5\frac{1}{2}$ neljäkästä, joten säleikön korkeus on

$$5\frac{1}{2}\cdot 2b = 11b = 11\cdot 10 = 110\ (\text{cm})$$

Vastaus a) Neljäkkään sivun pituus on 18 cm.
b) Säleikön korkeus on 110 cm.

355

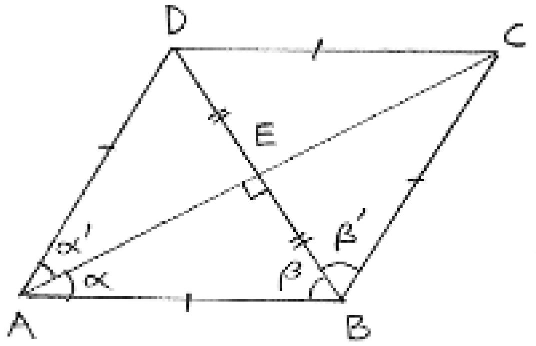

Neljäkkään lävistäjät puolittavat toisensa ja ovat kohtisuorassa toisiaan vastaan. Siis $BE = ED$ ja $AE \perp BD$, joten AE on tasakylkisen kolmion ABD mediaani, keskinormaali ja huippukulman A puolittaja. Vastaavasti CE on kulman C puolittaja ja BD on kulmien B ja D puolittaja.

Olkoon $\sphericalangle A = 80^\circ$. Tällöin $\alpha = \alpha' = \dfrac{80^\circ}{2} = 40^\circ$

Merkitään $\sphericalangle B = \beta + \beta'$, missä $\beta = \beta'$.

Kolmion kulmien summa on 180°, joten

$$\alpha + \beta + 90^\circ = 180^\circ \qquad \Big| \alpha = 40^\circ$$
$$40^\circ + \beta + 90^\circ = 180^\circ$$
$$\beta = 180^\circ - 90^\circ - 40^\circ$$
$$\beta = 50^\circ$$
$$\beta' = 50^\circ$$

Koska $\sphericalangle C = \sphericalangle A$, jakautuu se kahteen 40° kulmaan.
Koska $\sphericalangle D = \sphericalangle B$, jakautuu se kahteen 50° kulmaan.

Vastaus Toinen pari vastakkaisia kulmia jakautuu kahteen 40° kulmaan ja toinen pari kahteen 50° kulmaan.

356

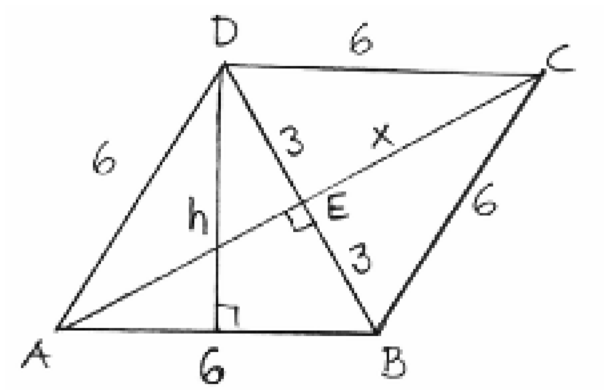

a) Koska kolmio ABD on tasasivuinen, on neljäkkään korkeus

$$h = \frac{a\sqrt{3}}{2} \qquad \Big| a = 6$$
$$h = \frac{6\sqrt{3}}{2}$$
$$h = 3\sqrt{3}$$

Neljäkkään ala on

$$A = ah \qquad \Big| a = 6,\ h = 3\sqrt{3}$$
$$A = 6 \cdot 3\sqrt{3} = 18\sqrt{3}$$

b) Neljäkkään lävistäjät puolittavat toisensa. Merkitään

$$AE = EC = x$$
$$BE = ED = 3$$

Neljäkkään lävistäjät ovat kohtisuorassa toisiaan vastaan, joten

$$\begin{aligned} A_{\text{neljäkäs}} &= 4 \cdot A_{\text{kolmio}} \\ &= 4 \cdot \frac{3 \cdot x}{2} \\ &= 6x \end{aligned}$$

Toisaalta

$$A_{\text{neljäkäs}} = 18\sqrt{3}$$

Siis

$$6x = 18\sqrt{3} \qquad |:6$$

$$x = 3\sqrt{3}$$

Pidempi lävistäjä on

$$AC = 2x = 6\sqrt{3}$$

Vastaus a) Neljäkkään ala on $18\sqrt{3}$.
b) Pitempi lävistäjä on $6\sqrt{3}$.

357

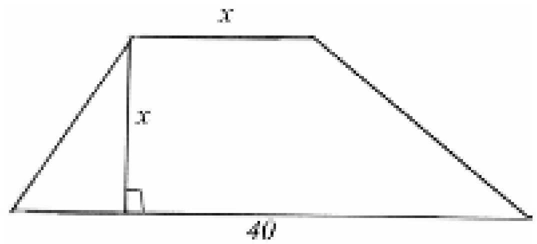

Kuviossa on yksikkönä metri

Puolisuunnikkaan ala on

$$A = \frac{a+b}{2} \cdot h \qquad \left| \begin{array}{l} a = 40,\ b = x,\ h = x, \\ A = 1\,482 \end{array} \right.$$

$$1482 = \frac{40+x}{2} \cdot x \qquad |\cdot 2$$

$$(40+x)x = 2964$$

$$x^2 + 40x - 2964 = 0$$

$$\begin{aligned} x &= \frac{-40 \pm \sqrt{40^2 - 4 \cdot 1 \cdot (-2964)}}{2 \cdot 1} \\ &= \frac{-40 \pm \sqrt{13456}}{2} \\ &= \frac{-40 \pm 116}{2} \end{aligned}$$

$$x = \frac{-40-116}{2} = -78,\ \text{ei kelpaa } (x > 0)$$

$$x = \frac{-40+116}{2} = 38,\ \text{kelpaa}$$

Vastaus Lyhyempi yhdensuuntaisista sivuista on 38 m.

358

Alkuperäisen suunnikkaan ala on

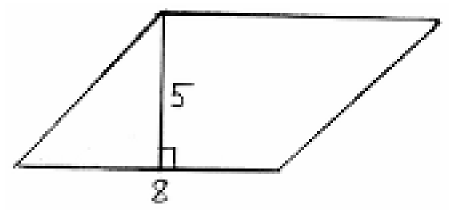

$A = ah \qquad | a = 8,\ h = 5$

$A = 8 \cdot 5 = 40$

Uuden suunnikkaan

kanta $\quad a = \frac{1}{4} \cdot 8 = 2 \qquad$ | kanta pienenee 75%, jäljellä 25% eli $\frac{1}{4}$

korkeus $\quad h = \left(1 + \frac{p}{100}\right) \cdot 5 \qquad$ | korkeus suurenee p%

ala $\quad A = 2 \cdot \left(1 + \frac{p}{100}\right) \cdot 5$

$\quad = 10\left(1 + \frac{p}{100}\right)$

Siis

$10 \cdot \left(1 + \frac{p}{100}\right) = 40 \qquad |:10$

$1 + \frac{p}{100} = 4$

$\frac{p}{100} = 3$

$p = 300$

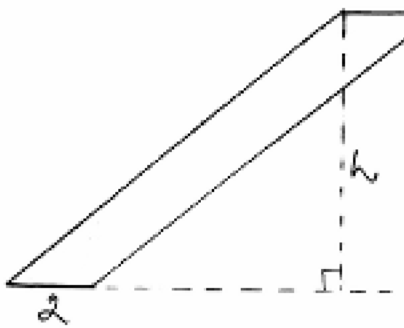

Vastaus Korkeus suurenee 300%.

359

Oletus: $AB \parallel DC$

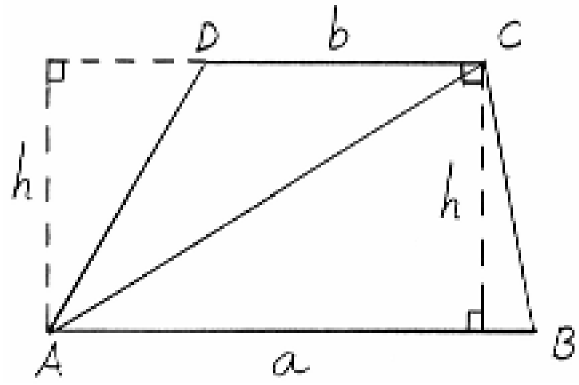

Väite: Ala on $A = \frac{a+b}{2} \cdot h$

Todistus: Jaetaan puolisuunnikas kahteen kolmioon yhdistämällä kaksi vastakkaista kärkeä (esimerkiksi A ja C). Tällöin puolisuunnikkaan ala on yhtä suuri kuin kolmioiden ABC ja ACD alojen summa eli

$$A = \frac{ah}{2} + \frac{bh}{2} = \frac{ah + bh}{2} = \frac{(a+b)h}{2} = \frac{a+b}{2} \cdot h$$

Siis väite on tosi.

□

360

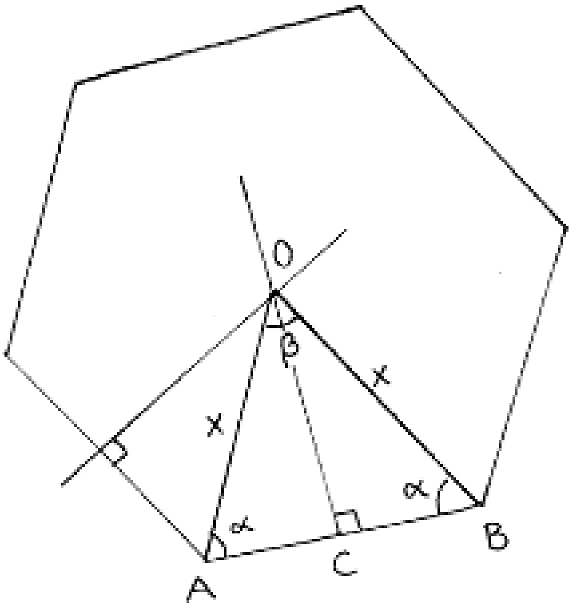

Koska piiri on 24 ja kuusikulmio on säännöllinen, niin sivu on $\dfrac{24}{6}=4$. Siis $AB=4$.

Kuusikulmion kulmien summa on

$$(n-2)\cdot 180^\circ \qquad \left| n=6 \right.$$
$$=(6-2)\cdot 180^\circ$$
$$=720^\circ$$

Säännöllisen kuusikulmion yksi kulma on

$$\frac{720^\circ}{6}=120^\circ$$

Säännöllisen monikulmion keskipiste on yhtä kaukana jokaisesta kärjestä, joten $\triangle ABO$ on tasakylkinen.
Merkitään kantakulmia α:lla.

Kolmion ABO huippukulma on

$$\beta=\frac{360^\circ}{6}=60^\circ$$

Kolmion kulmien summa on 180°, joten

$$\alpha+\alpha+\beta=180^\circ$$
$$2\alpha=180^\circ-\beta \qquad \left|\beta=60^\circ\right.$$
$$2\alpha=120^\circ$$
$$\alpha=60^\circ$$

Näin ollen kolmio ABO on tasasivuinen, joten $x=AB=4$.

Vastaus Kuusikulmion kulma on 120°.
Keskipisteen etäisyys kärjestä on 4.

Huomautus

Koska säännöllisen kuusikulmion ympäri piirretyn ympyrän säde on yhtä pitkä kuin kuusikulmion sivu, voidaan säännöllinen kuusikulmio piirtää seuraavalla tavalla:

Piirretään ensin ympyrä. Valitaan kehältä mielivaltainen piste. Erotetaan kehältä tästä pisteestä lähtien peräkkäin säteen pituisia jänteitä. Nämä jänteet muodostavat säännöllisen kuusikulmion.

361

Monikulmion kulmien summa on $(n-2)\cdot 180^\circ$.
Olkoon α monikulmion kulma.

a) $n=8$

$$8\cdot\alpha=(8-2)\cdot 180^\circ$$
$$8\alpha=6\cdot 180^\circ$$
$$\alpha=\frac{6\cdot 180^\circ}{8}=135^\circ$$

b) $n=16$

$$16\cdot\alpha=(16-2)\cdot 180^\circ$$
$$16\alpha=14\cdot 180^\circ$$
$$\alpha=\frac{14\cdot 180^\circ}{16}=157{,}5^\circ$$

Monikulmion lävistäjien lukumäärä on $\dfrac{n(n-3)}{2}$.

a) $\dfrac{8\cdot(8-3)}{2}=4\cdot 5=20$

b) $\dfrac{16\cdot(16-3)}{2}=8\cdot 13=104$

Vastaus a) 135°; 20 lävistäjää
b) $157{,}5^\circ$; 104 lävistäjää

362

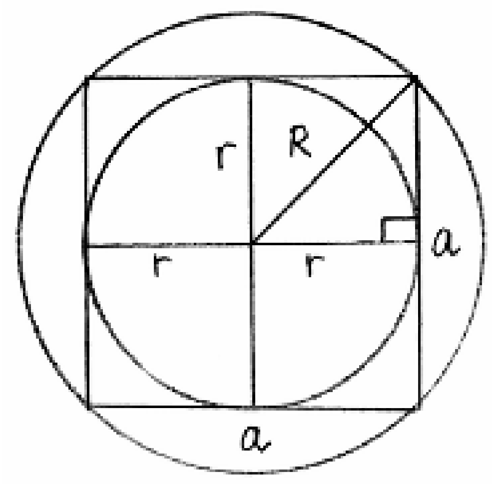

Sisään piirretyn ympyrän säde on

$$r=\frac{a}{2}=4 \qquad \Big| a=8$$

Ympäri piirretyn ympyrän säde olkoon *R*. Pythagoraan lauseen mukaan

$$R^2=4^2+4^2$$
$$R^2=16+16$$
$$R^2=2\cdot 16$$
$$R=_{(}\pm_{)}\sqrt{2\cdot 16}$$
$$R=4\sqrt{2}$$

Vastaus Säteet ovat 4 ja $4\sqrt{2}$.

363

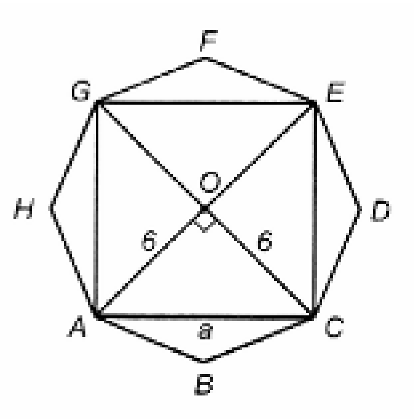

Neliön lävistäjät ovat kohtisuorassa toisiaan vastaan, joten $\triangle ACO$ on suorakulmainen kolmio.
Lisäksi $AO = CO = 6$.

Pythagoraan lauseen mukaan

$$a^2 = 6^2 + 6^2$$
$$a^2 = 36 + 36$$
$$a^2 = 72$$

Nelikulmion ala
$$A = a^2 = 72$$

Vastaus Ala on 72.

364

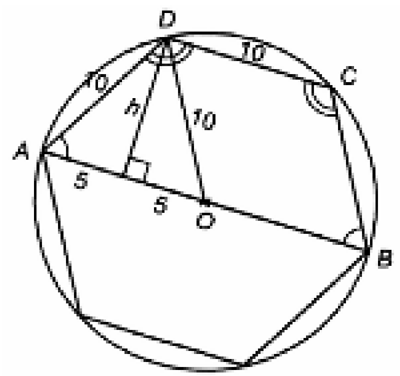

a) Kuusikulmion kulmien summa on
$$(6-2)\cdot 180^\circ = 720^\circ$$
Siis yksi kulma on $\dfrac{720^\circ}{6} = 120^\circ$.
Lävistäjä *AB* puolittaa kulmat *A* ja *B*.
Puolisuunnikkaan kulmat ovat
$$\sphericalangle A = \sphericalangle B = 60^\circ$$
$$\sphericalangle C = \sphericalangle D = 120^\circ$$

b) Kolmio *AOD* on tasasivuinen, joten korkeusjana puolittaa kannan. Pythagoraan lauseen mukaan
$$5^2 + h^2 = 10^2$$
$$h^2 = 100 - 25$$
$$h^2 = 75$$
$$h = _{(}\pm_{)}\sqrt{75}$$
$$h = \sqrt{25\cdot 3}$$
$$h = 5\sqrt{3}$$

Vastaus a) Puolisuunnikkaan kulmat ovat
60°, 60°, 120° ja 120°.
b)Puolisuunnikkaan korkeus on $5\sqrt{3}$.

365

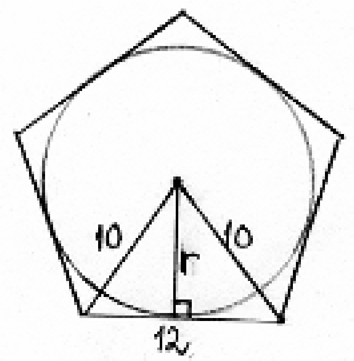

a) Säännöllisen monikulmion keskipiste on myös sisään piirretyn ympyrän keskipiste.
Säännöllinen viisikulmio voidaan jakaa viideksi samanlaiseksi tasakylkiseksi kolmioksi.
Pythagoraan lauseen mukaan

$$r^2 + 6^2 = 10^2$$
$$r^2 = 100 - 36$$
$$r^2 = 64$$
$$r = _{(}\pm_{)} 8$$

Siis $r = 8$.

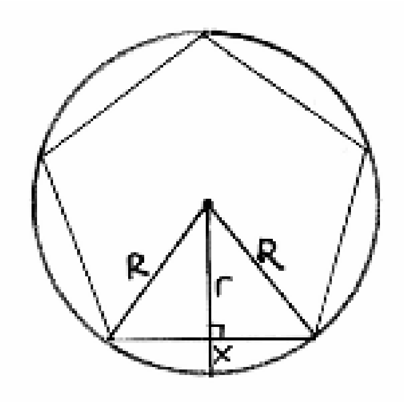

b) Ympäri piirretyn ympyrän säde on $R = 10$.
Ympyrän kehän suurin etäisyys sivusta on

$$x = R - r \qquad \Big| R = 10,\ r = 8$$
$$x = 10 - 8$$
$$x = 2$$

Vastaus a) Sisään piirretyn ympyrän säde on 8.
b) Etäisyys on 2.

366

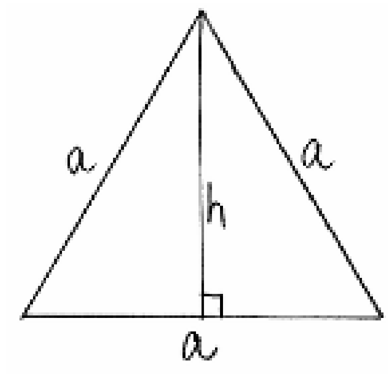

Merkitään tasasivuisen kolmion sivua kirjaimella a. Pythagoraan lauseen mukaan

$$h^2 + \left(\frac{a}{2}\right)^2 = a^2$$
$$h^2 + \frac{a^2}{4} = a^2$$
$$h^2 = \frac{3}{4}a^2$$
$$h = _{(}\pm_{)} \frac{a\sqrt{3}}{2}$$

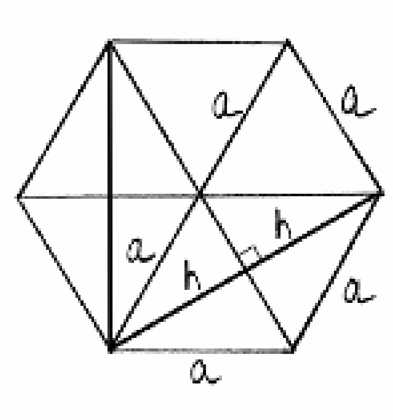

Kolmion ala on

$$A = \frac{ah}{2} \qquad \Big| A = \sqrt{3}$$
$$\frac{ah}{2} = \sqrt{3}$$
$$\frac{a \cdot \frac{a\sqrt{3}}{2}}{2} = \sqrt{3}$$
$$\frac{a^2\sqrt{3}}{4} = \sqrt{3} \qquad \Big| \cdot 4$$
$$a^2\sqrt{3} = 4\sqrt{3} \qquad \Big| : \sqrt{3}$$
$$a^2 = 4$$
$$a = _{(}\pm_{)} 2$$

Koska säännöllinen kuusikulmio on symmetrinen, riittää tarkastella yhdestä kärkipisteestä piirrettyjä lävistäjiä.

Lävistäjien pituudet ovat $2a$ ja $2h$. Koska $a > h$, niin pisin lävistäjä on $2a = 2 \cdot 2 = 4$.

Vastaus Kuusikulmion pisimmän lävistäjän pituus on 4.

367

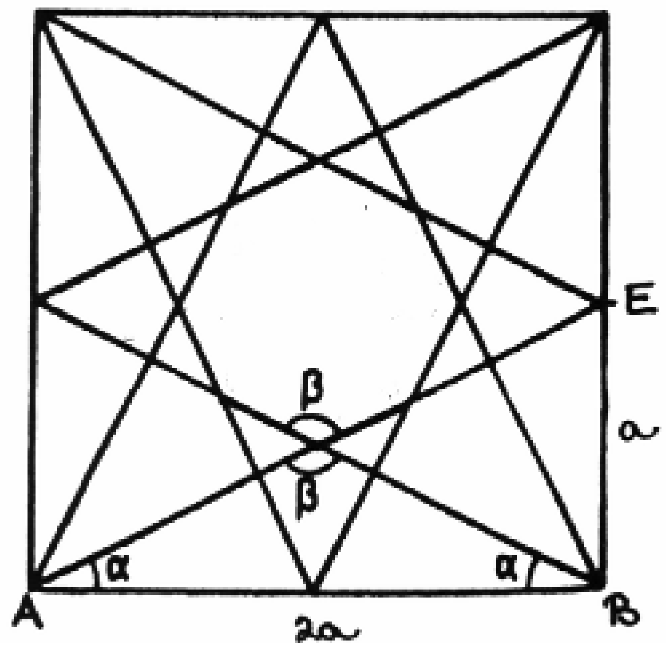

Olkoon neliön sivu $2a$. Kolmiosta ABE saadaan

$\tan \alpha = \frac{a}{2a} = \frac{1}{2}$, joten $\alpha = 25{,}56...^\circ \approx 26{,}6^\circ$.

Kahdeksankulmion yksi kulmista on suuruudeltaan

$\beta = 180^\circ - 2\alpha = 126{,}86...^\circ \approx 126{,}9^\circ$.

Säännöllisen 8-kulmion kulmien summa on

$(8-2) \cdot 180^\circ = 1\,080^\circ$, joten yksi kulma on $\frac{1\,080^\circ}{8} = 135^\circ$.

Kulma $\beta < 135^\circ$, joten monikulmio ei ole säännöllinen.

□

368

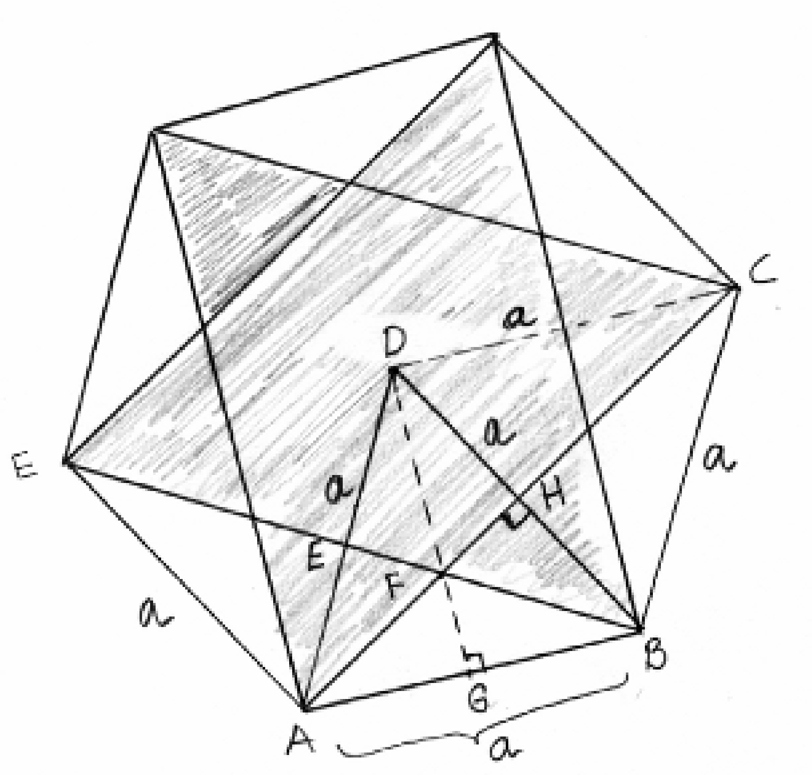

Olkoon säännöllisen kuusikulmion sivu a. Säännöllinen kuusikulmio muodostuu kuudesta tasasivuisesta kolmiosta.

$$A_{\text{kuusikulmio}} = 6 \cdot A_{\text{tasas.kolmio}}$$

$$A_{\text{tasas.kolmio}} = \frac{a \cdot h}{2} \qquad \left| h = \frac{a\sqrt{3}}{2} \right.$$

$$= \frac{a \cdot \frac{a\sqrt{3}}{2}}{2}$$

$$= \frac{a^2\sqrt{3}}{4}$$

$$A_{\text{kuusikulmio}} = 6 \cdot \frac{a^2\sqrt{3}}{4}$$

$$= \frac{3}{2}a^2\sqrt{3}$$

$$A_{\text{tähti}} = A_{\text{kuusikulmio}} - 6 \cdot A_{\text{kolmio}}$$

Lasketaan kolmion *ABF* ala.

Nelikulmio *ABCD* on neljäkäs, sillä

1) $AB \parallel DC$ ja $AD \parallel BC$ | samankohtaiset kulmat yhtä suuret

2) $AB = BC = CD = CA = a$

Neljäkkään lävistäjät puolittavat toisensa, joten *AH* on kolmion *ABD* mediaani. Samoin voidaan osoittaa, että *BE* on mediaani.

Tasasivuisen kolmion *ABD* korkeusjana *DG* on samalla myös mediaani.

Siis mediaanilauseen mukaan

$$FG = \frac{1}{3}DG \qquad \Big| \; DG = h = \frac{a\sqrt{3}}{2}$$

$$= \frac{1}{3} \cdot \frac{a\sqrt{3}}{2}$$

$$= \frac{1}{6}a\sqrt{3}$$

Kolmion *ABF* ala on

$$A_{\text{kolmio}} = \frac{a \cdot \frac{1}{6}a\sqrt{3}}{2}$$

$$= \frac{1}{12}a^2\sqrt{3}$$

Näin ollen

$$A_{\text{tähti}} = \frac{3}{2}a^2\sqrt{3} - 6 \cdot \frac{1}{12}a^2\sqrt{3}$$

$$= \frac{3}{2}a^2\sqrt{3} - \frac{1}{2}a^2\sqrt{3}$$

$$= a^2\sqrt{3}$$

Prosentteina

$$\frac{A_{\text{tähti}}}{A_{\text{kuusikulmio}}} \cdot 100\%$$

$$= \frac{\cancel{a^2\sqrt{3}}}{\frac{3}{2}\cancel{a^2\sqrt{3}}} \cdot 100\%$$

$$= \frac{2}{3} \cdot 100\%$$

$$= \frac{200}{3}\%$$

$$= 66\frac{2}{3}\%$$

$$= 66{,}66...\%$$

$$\approx 66{,}7\%$$

Vastaus $66\frac{2}{3}\% \approx 66{,}7\%$